

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 54

(1999-2000)

Om lov om vaktvirksomhet

*Tilråding fra Justis- og politidepartementet av 26. mai 2000,
godkjent i statsråd samme dag.*

1 Proposisjonens hovedinnhold

1.1 Innledning

Justisdepartementet legger i denne proposisjonen frem forslag til ny lov om vaktvirksomhet.

Loven vil erstatte lov om vaktvirksomhet av 13. mai 1988 nr. 29. Lovforslaget bygger på Vaktvirksomhetslovutvalgets utredning om ny lov om vaktvirksomhet, avgitt til Justisdepartementet i april 1997.

1.2 Formål

Hovedformålet med dette lovforslaget er å øke kvaliteten på vektertjenestene, bedre den offentlige kontroll og styrke rettssikkerheten for de som kommer i kontakt med vekterne.

Departementet har lagt vekt på å sikre at vaktvirksomhet drives av seriøse utøvere, samt at offentlige institusjoner som tilbyr vakttjenester skal være underlagt de samme kvalitets- og kontrollkrav. Selv om hovedtrekkene i tidligere lov forelås videreført, har departementet funnet det hensiktsmessig å foreslå endringene i form av en ny lov.

Etter at vaktvirksomhetsloven trådte i kraft 1. oktober 1989, har man opparbeidet seg erfaringsgrunnlag med hensyn til praktisering av loven som har avdekket et behov for endring.

Vaktvirksomhetsloven synes i hovedsak å ha hatt en positiv virkning. Den har ført til en avskalling av mindre seriøse selskaper. Videre har den ført til en bedre dialog mellom myndighetene og bransjen. På visse punkter finner man imidlertid loven nå moden for revisjon.

I debatten de senere år har det vært fremholdt at vaktelskapene har hatt en sterk vekst, noe som antas å være et produkt av et marked som er villig til å kjøpe de tjenester som forefinnes i markedet og som vaktelskapene tilbyr. Det har vokst frem en omfattende sikkerhetsbransje, der det tilbys et vidt spekter av produkter og tjenester. Dette for å kunne gi beskyttelse mot innbrudd, skadeverk, brann samt ulike typer skade som kan oppstå p.g.a teknisk svikt osv.

De private vaktelskapene utgjør en del av sikkerhetsbransjen og omtales ofte som vaktbransjen. Disse tilbyr ulike typer vakttjenester; tradisjonelt stasjonær- og mobilvakthold, kontrolltjenester, verditransport, alarmovervåking osv.

I denne proposisjonen vil bare den del av sikkerhetsbransjen som omfatter vaktelskapene bli behandlet. Vaktelskapenes tjenester kan for øvrig grovt grupperes i to hovedgrupper: manuelt vakthold og teknisk vakthold. Det manuelle vakthold består i mer tradisjonelle vakt- og sikringstjenester utført av vaktpersonell eller i kontrolltjenester. Det tekniske vakthold vil normalt være knyttet til alarmtjenester, TV-overvåkingssystemer o.l.

Uttrykket «vekter» benyttes om alle ansatte i vaktelskaper som utfører vaktjenester i vid forstand; dette inkluderer ikke bare «vakter» og «vaktmenn», men også sikkerhetskontrollører, butikkontrollører m.v.

1.3 Grensedragningen mellom oppgavene til politiet og vaktelskapene

Justisdepartementet vil understreke at opprettholdelse av offentlig ro, orden og sikkerhet er en politioppgave, jf. lov om politiet (politiloven) av 4. august 1995 nr. 53 § 2. Staten har politimonopol, og rettshåndheving i organiserte former er en offentlig oppgave. Dette understrekes ytterligere gjennom forbudet mot privat rettshåndheving i politiloven § 26, 1. ledd. Overtredelse av dette forbudet er belagt med straff, jf. politiloven § 30 nr. 5.

Hovedinnholdet i vekternes og vaktelskapenes virksomhet er som hovedregel begrenset til å *observere, kontrollere og rapportere*.

Departementet ønsker imidlertid å peke på at vaktelskapene også fyller en viktig funksjon når det gjelder å medvirke til å skape sikkerhet og trygghet i samfunnet. I samarbeid med politiet kan de være et positivt supplement.

Grensene mellom oppgavene til politi og vektere er i denne forbindelse et viktig tema. Debatt om denne grensedragningen dukker opp med jevne mellomrom. Grensen mellom hva slags vakthold som må utføres av politiet, og hva som kan utføres av andre, er tidligere bl.a. blitt behandlet i Politirolleutvalget (NOU 1981:35 s. 207-212), Vaktelskapsutvalget (NOU 1984:24 s. 51-54) og Ot. prp. nr. 84 (1986-87) samt motivene i politiloven (Ot. prp. nr. 22 (1994-95)).

Hovedtyngden av vaktelskapenes virksomhet antas fortsatt å ligge innenfor gjøremål som har til formål å forhindre eller redusere skader på eiendommer og verdier, såkalt tapsforebyggende virksomhet. Dette byr ikke på prinsipielle vanskeligheter i forhold til grensedragningen mot politioppgaver. Vaktelskapene tilbyr også en rekke vakt- og kontrolltjenester som har som formål å forebygge kriminalitet. Enkelte av disse tjenestene grenser meget nær opp til oppgaver som regnes som politioppgaver. Her vil det være behov for en klargjøring av hva som skal være politioppgaver og hva som kan utføres av vaktelskaper. Denne grensedragningen vil nødvendigvis i enkelte tilfeller bero på et pragmatisk skjønn.

1.4 Hovedpunkter

Justisdepartementet opprettet høsten 1995 et utvalg for å vurdere gjeldende lov om vaktvirksomhet med forskrifter og behovet for nye bestemmelser.

Innstillingen fra Vaktvirksomhetslovutvalget ble avgitt til Justisdepartementet i april 1997. Utredningen er enstemmig på alle punkter. I denne proposisjonen vil *Vaktvirksomhetslovutvalget* bli betegnet som *utvalget* dersom annet ikke er sagt.

Vaktvirksomhetslovutvalget

Vaktvirksomhetslovutvalget har foreslått en ny lov om vaktvirksomhet. Utvalget har for øvrig lagt opp til at departementet utarbeider forskrifter til mange av bestemmelsene i lovforslaget. Etter utvalgets oppfatning bør vekterutdanningen i større grad være et offentlig ansvar, noe som anbefales utredet særskilt. I tillegg har utvalget foreslått diverse endringer med formål bl.a. å stramme inn vilkårene noe for å etablere og drive vakselskap, samt styrke kontrollen fra myndighetenes side. Utvalget har også foretatt en kasuistisk gjennomgang av grensedragningen mellom oppgavene til vakselskapene og politiet.

Høringsinstansenes syn:

Utvalgets innstilling har vært på høring til bransjeorganisasjonene, departementene, politimestrene og andre som kan bli berørt av endringer i vaktvirksomhetsloven.

Høringsinstansene er - med få unntak - positive til forslagene i innstillingen. Innvendinger av noen styrke er det imidlertid i forhold til innskjerping av hundebruken, utvidet plikt for vekterne til å legitimere seg og grenseoppgangen mellom politiets og vakselskapenes oppgaver.

Departementets syn:

Proposisjonsforslaget bygger i hovedsak på de forslag som fremmes i Vaktvirksomhetslovutvalgets utredning, med enkelte justeringer.

Justisdepartementet har registrert at utvalget har anbefalt særskilt utredning med hensyn til om vekterutdanningen i større grad bør være et offentlig ansvar. Når det gjelder dette spørsmålet, er dette noe Justisdepartementet vil ta opp særskilt med Kirke,- utdannings- og forskningsdepartementet, uavhengig av denne proposisjonen. I denne proposisjonen vil for øvrig Justisdepartementet gå inn for å lovregulere at person som skal utføre vaktjeneste må gjennomføre godkjent utdanning for vektere. Utdanning er i dag regulert i forskrifter til loven.

I proposisjonen foreslår departementet videre diverse endringer av dagens regelverk. Dette for å kunne stramme inn vilkårene noe for å etablere og drive vakselskap samt styrke kontrollen fra myndighetenes side. Departementet foreslår for øvrig at det overlates til departementet å gi nærmere forskrifter om gjennomføring av denne lov.

Departementet har, i likhet med utvalget, ikke funnet det mulig å formulere en lovregel som kan trekke opp helt klare grenser mellom politiet og vakselskapenes gjøremål. Den bestemmelse som finnes i politiloven § 26 bør fortsatt anvendes som skranke for vakselskapers virksomhet.

1.5 Administrative og økonomiske konsekvenser

Erfaringene med gjeldende lov synes å ha vist at politiet ikke har hatt tilstrekkelige ressurser til å utøve tillatelses- og kontrollfunksjonen på en tilfredsstillende måte. I lovforslaget legges opp til at kontrollfunksjonen må styrkes i forhold til dagens nivå. Spørsmål om godkjennings- og kontrollinstans må også

ses i sammenheng med de organisasjonsmessige endringer som er vedtatt ved opprettelsen av Politidirektorat.

En ny lov om vaktvirksomhet vil kunne medføre noe økte økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige. Styrking av kontrollfunksjonen vil medføre økte kostnader. Departementet tar sikte på å kunne kompensere disse økte kostnader med gebyrer, fastsatt etter nærmere bestemmelser med hjemmel i loven.

Lovforslaget vil også medføre administrative og økonomiske konsekvenser for bransjen, herunder offentlige institusjoner som tilbyr vakttjenester til andre.

2 Bakgrunnen for forslagene i proposisjonen

2.1 Vaktvirksomhetslovutvalgets utredning

Både bransjens representanter og Justisdepartementet var av den oppfatning at vaktvirksomhetsloven fra 1988 på visse punkter var moden for revisjon. Med denne bakgrunn, opprettet Justisdepartementet høsten 1995 et utvalg som skulle vurdere gjeldende lov om vaktvirksomhet med forskrifter og behovet for nye bestemmelser.

Utvalget fikk følgende mandat:

«Utvalget skal foreta en generell gjennomgang av lov om vaktvirksomhet med forskrifter. Det skal spesielt vurderes:

- a) om virkeområdet til loven er hensiktsmessig, herunder om vaktvirksomhet som utøves av kommunale og statlige institusjoner, bør omfattes av loven
- b) om lovens regler om tillatelse til å starte vaktvirksomhet, bortfall av tillatelsen og kontrollen med selskapene er gode nok
- c) om det er grunn til å endre reglene for opplæring av vektere
- d) om det skal innføres en obligatorisk forsikringsordning som skal holde kundene skadesløse ved økonomisk tap i forbindelse med vaktoppdrag
- e) om lovens bestemmelser er i samsvar med Norges forpliktelser i henhold til EØS-avtalen

Utvalget skal gjennomgå relevant lovgivning i andre land. Det forutsettes også at utvalget gjør rede for de økonomiske og administrative konsekvensene av forslagene sine.»

Utvalget fikk følgende sammensetning:

- Roger Andresen Oslo politikammer, leder
- Kari Metliaas Administrasjonsdepartementet (senere Planleggings- og samordningsdepartementet)
- Aud Holtskog Kommunenes Sentralforbund
- Kjell Holst Norsk Arbeidsmandsforbund
- Erna C. Dyngre Norsk Arbeidsmandsforbund
- Thor Ivar Johansen Norske Vaktselskapers Landsforening
- Svein Berg Servicebedriftenes Landsforening
- Benthe Huse, Justisdepartementet
- Lars Stoltenberg Oslo politikammer, senere Økokrim, har vært utvalgets sekretær.

Margunn K. Hafsten, Administrasjonsdepartementet, senere Planleggings- og samordningsdepartementet, erstattet etter kort tid Kari Metliaas i utvalget.

Vaktvirksomhetslovutvalget avga sin innstilling i april 1997. Utredningen er enstemmig på alle punkter.

Utvalget har etter en vurdering av mandatet, ikke funnet grunnlag for å gå nærmere inn på problemstillingen om hvorvidt private vaktselskaper kan overta en del av politiets arbeidsoppgaver.

2.2 Høringen

Justisdepartementet sendte Vaktvirksomhetslovutvalgets innstilling på høring den 8. juli 1997. Høringsfristen ble satt til 30. september 1997.

Høringsbrevet ble sendt til følgende instanser:

- Amnesty International (norsk avdeling)
- Antirasistisk senter
- Barneombudet
- Byveterinæren i Oslo
- Den Norske Advokatforening
- Departementene
- Det juridiske fakultet, Bergen
- Det juridiske fakultet, Oslo
- Det kriminalitetsforebyggende råd - KRÅD
- Dyrebeskyttelsen i Norge
- Forbrukerombudet
- Institutt for menneskerettigheter
- Institutt for rettsvitenskap, Tromsø
- Juridisk rådgivning for Kvinner - JURK
- Juss-Buss
- Jussformidlingen i Bergen
- Kommunenes Sentralforbund (KS)
- Kontaktutvalget mellom innvandrere og norske myndigheter
- Kontoret for fri rettshjelp
- Landsorganisasjonen i Norge (LO)
- Likestillingsombudet
- Norges Idrettsforbund
- Norges Juristforbund
- Norges Lensmannslag
- Norsk forening for kriminalreform - KROM
- Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS)
- Norsk taxiforbund
- Norske Kvinnelige Juristers Forening
- Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)
- Organisasjonen mot offentlig diskriminering (OMOD)
- Politimestrene
- Regjeringsadvokaten
- Rettspolitisk forening
- Riksadvokaten
- Samarbeidsorganisasjonen Norsk Politiforbund/Lensmannsetatens Landslag
- Straffelovkommisjonen
- Følgende høringsinstanser har avgitt realitetsuttalelse:
- Finans- og tolldepartementet
- Forsvarsdepartementet
- Kommunal- og arbeidsdepartementet (daværende)
- Nærings- og handelsdepartementet
- Planleggings- og samordningsdepartementet
- Samferdselsdepartementet
- Hordaland statsadvokatembeter
- Politimestrene i Oslo, Bergen, Asker og Bærum, Bodø, Fjordane, Gudbrandsdal, Halden, Notodden, Rogaland, Romerike, Stavanger, Sør-Varan-

- ger, Troms, Østerdal
- Landsdelspolitimestrene for Østlandet, Midt-Norge og Agder/Rogaland
 - Kriminalpolitisenralen
 - Sysselmannen for Svalbard
 - Norsk Politiforbund, LEL, Norges Lensmannslag
 - Norske Vaktselskapers Landsforening
 - StorOslo Sikkerhetstjeneste AS
 - Posten Norge
 - Privatansattes Fellesorganisasjon (PRIFO)
 - Etatansattes Landsforbund
 - Det kriminalitetsforebyggende råd
 - Straffelovkommisjonen
 - Regjeringsadvokaten
 - Forbrukerombudet
 - Kommunenes sentralforbund (KS)
 - Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)
 - Likestillingsombudet
 - Barneombudet
 - Den Norske Advokatforening
 - LO Service
 - Statens Dyrehelsetilsyn
 - Norges Automobilforbund

I tillegg til uttalelsene fra høringsinstansene er det mottatt uttalelser fra:
–PRIFO (Privatansattes Fellesorganisasjon)

Følgende har uttalt ikke å ville avgi uttalelse:
–Riksadvokaten

Følgende har ikke merknader/kommentarer:
–Fiskeridepartementet
–Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet
–Landbruksdepartementet
–Sosial- og helsedepartementet
–Utenriksdepartementet
–Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)
–Likestillingsombudet
–Forbrukerombudet

2.3 Høringsinstansenes generelle merknader

Høringsinstansene er i hovedsak positive til punktene i lovforslaget. Innvendinger av noe styrke er det imidlertid i forhold til innskjerping av hundebruken, utvidet plikt for vekterne til å legitimere seg og grenseoppgangen mellom politiets og vaktelskapenes oppgaver.

Høringsinstansenes merknader som knytter seg til konkrete punkter i lovforslaget, vil bli behandlet under de respektive kapitler i denne proposisjonen.

Av de høringsinstanser som har uttalt seg generelt til lovforslaget, har flere gitt direkte uttrykk for at de støtter forslaget om en ny lov.

Både blant politimestrene, organisasjonene m.fl. gis det uttrykk for at utvalget har gjort grundig og oversiktlig arbeid og utvalgets forslag blir i det vesentlige tiltrådt.

For øvrig vises til uttalelse:

Norsk Politiforbund, Lensmannsetatens Landslag og Norges Lensmannslag:

«Innstilling fra Vaktvirksomhetsutvalget stadfester behov for en totaldebatt om hvilke grupper i Norge som skal være «trygghetsskapere» i form av at de har autoritet til å sette grenser for ønsket adferd i samfunnet»..... «Vi vil allerede i innledningen peke på at vi savner en helhetstenkning av hvilke totalkonsekvenser privatisering av polititjenester medfører, hvilke utfordringer dette innebærer for politirollen, utfordringer i forhold til samfunnets krav og behov for trygghet, kontroll av myndighetsutøvelsen i samband med politimessig virksomhet, m.v.»... .. «Konklusjon: Beslutningen i forhold til utvalgets innstilling utsettes inntil ny politirolleutredning i forhold til privatisering av politiets oppgaver er gjennomført».

3 Gjeldende rett

3.1 Innledning

Ved lov om vaktvirksomhet av 13. mai 1988 nr. 29 (vaktvirksomhetsloven) ble de private vakselskapers virksomhet for første gang lovregulert i Norge.

Den 23. november 1981 oppnevnte Justisdepartementet et utvalg for å vurdere de private vakselskaperenes virksomhet og tjenester m.v. Utvalgets utredning ble avgitt i juni 1984 og offentliggjort som NOU 1984:24 (Vakselskaperenes virksomhet og tjenester m.v.).

3.2 Vaktvirksomhetsloven med forskrifter

Lov om vaktvirksomhet av 13. mai 1988 nr. 29 (vaktvirksomhetsloven) trådte i kraft i oktober 1989. Loven regulerer virksomhet som utføres av de private vakselskaperne. Lovens forarbeider er NOU 1984:24 (Vakselskaperenes virksomhet og tjenester m.v.), Ot.prp. nr. 84 (1986-87) om vaktvirksomhet og Innst. O. nr. 52 (1987-88).

Vaktvirksomhetsloven kommer til anvendelse på ervervsmessig virksomhet av en viss varighet og omfang. Kravet til ervervsvirksomhet innebærer at virksomhet må skje i næringsøyemed. Ikke-ervervsmessig vaktvirksomhet og vaktvirksomhet som utøves av statlige eller kommunale institusjoner omfattes ikke av loven. Vaktvirksomhetsloven oppstiller krav om at den som utøver eller inngår avtale om vaktvirksomhet skal ha tillatelse til dette. Tillatelse gis av politimesteren i det distrikt virksomheten skal drives fra. Dersom virksomheten omfatter flere politidistrikter, gis tillatelse av vedkommende landsdelspolitimester.

Loven bestemmer at tillatelse til å drive vaktvirksomhet kan gis til personer som er myndige norske statsborgere, har fast bopel i Norge, har «tilfredsstillende vandel» og «for øvrig ikke anses uskikket til å kunne utøve vaktvirksomhet på forsvarlig måte i samsvar med «god skikk innenfor bransjen»».

Justisdepartementet har den 25. august 1989 gitt forskrifter til loven med hjemmel i vaktvirksomhetsloven § 6. Forskriftene regulerer nærmere kravene til ansatte, utdanning, uniform, legitimasjon, bruk av hund samt våpen.

Justisdepartementet har også gitt flere rundskriv til godkjenningsmyndighetene (dvs. politimestrene). I rundskriv G-168/89 av 12. desember 1989 har departementet - i samarbeid med bransjeorganisasjonene - gitt nærmere retningslinjer for opplæring av vektere. Det fremkommer bl.a. av rundskriv G-33/95 av 10. mars 1995 at Datatilsynet har gitt Justisdepartementet og politiet konsesjon til å føre henholdsvis et sentralt register og lokale registre over vakselskaper.

3.3 Andre skranker for vactselskapene og deres virksomhet

Når det gjelder andre skranker for vactselskapene og deres virksomhet, kan bl.a. vises til:

- Regler i straffeloven og straffeprosessloven
- Politiloven (forbudet mot privat rettshåndhevelse)
- Annet regel- og avtaleverk m.v. som regulerer vactselskapenes virksomhet.

For nærmere omtale kan vises til Innstilling fra Vaktvirksomhetsutvalget kap. 4.

4 Forholdet til menneskerettighetene og folkerettslige forpliktelser

Grunnloven § 110 c første ledd fastsetter at det påligger statens myndigheter å respektere og sikre menneskerettighetene. Bestemmelsene om menneskerettighetene finner man i dag i hovedsak i internasjonale konvensjoner. De mest sentrale er den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og FNs internasjonale konvensjoner om henholdsvis økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) og sivile og politiske rettigheter (SP).

Den europeiske menneskerettskonvensjonen, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, og FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter er gjort til en del av norsk rett ved lov 21. mai 1999 nr. 30 om menneskerettigheter.

Forslaget til ny lov om vaktvirksomhet kommer etter departementets syn ikke i konflikt med Norges folkerettslige forpliktelser.

5 Forholdet til EØS-avtalen

Ifølge EØS-loven av 27. november 1992 nr. 109 § 1 skal bestemmelsene i hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde gjelde som norsk lov med de endringer som følger av protokoll om justering av avtalen av 17. mars 1993.

I likhet med andre internasjonale avtaler som Norge er bundet av, innebærer EØS-avtalen en plikt til ikke å gi lover eller forskrifter eller utøve offentlig myndighet på annen måte i strid med avtalen.

EØS-avtalens regler om etableringsretten og fri bevegelighet innebærer at det ikke er adgang til å ha bestemmelser om vaktvirksomhet som diskriminerer statsborgere i andre EØS-stater. Videre må en sørge for at Rådsdirektiv 92/51/EØS er korrekt gjennomført:

I brev av 14. februar 1996 til Justisdepartementet ba Vaktvirksomhetslovsutvalget om en vurdering av forholdet mellom vaktvirksomhetslovens bestemmelser og EØS-avtalen.

Justisdepartementet har i brev av 26. september 1996 avgitt følgende uttalelse til dette:

1. «EØS-avtalens regler om etableringsretten og fri bevegelighet tilsier at kravene til norsk statsborgerskap og privat bopel i Norge, jf. vaktvirksomhetsloven § 2, ikke kan opprettholdes.
2. Kravet i vaktvirksomhetslovens forskrifter om norsk politiattest (§ 4) og obligatorisk grunnutdanning for vektere (§ 5) er i strid med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. Bakgrunnen for dette er Rådsdirektiv 92/51/EØF om godkjenning av yrkeskompetansegivende utdanning kommer til anvendelse. Det har den konsekvens at bestemmelser i norsk rett som ikke harmonerer med Rådsdirektiv 92/51/EØF, må endres.
3. Kravet i forskriftenes § 4 om at det skal kreves uttømmende politiattest ved ansettelse av vektere kan ikke opprettholdes. Hva som kan kreves fremlagt for å dokumentere tilfredsstillende vandel, følger av Rådsdirektiv 92/51/EØF artikkel 10 nr.1. Statsborgere i en EØS-stat har ifølge denne artikkelen bl.a. rett til å legge frem «dokumenter utstedt av vedkommende myndigheter i hjemstaten eller seneste oppholdsstat, som viser at disse kravene er oppfylt».
4. Norske myndigheter kan heller ikke forlange at statsborgere i andre EØS-stater uten videre skal pålegges den norske grunnutdanningen for å ha rett til å utføre vakttjeneste, jf. forskriftenes § 5. Det kreves imidlertid etter Rådsdirektiv 92/51/EØF artikkel 8 for det første at vedkommende er i besittelse av kompetanse bevis som kreves i en annen medlemsstat, og dette beviset ble utstedt i en medlemsstat, eller vedkommende kan dokumentere kvalifikasjoner han har tilegnet seg i andre medlemsstater. Og det kreves at beviset eller kvalifikasjonene særlig med hensyn til helse, sikkerhet, miljøvern og forbrukervern gir den samme sikkerhet som kreves ifølge vertslandets lover og forskrifter. Dette siste innebærer at norske myndigheter bl.a. må kunne stille krav til at vektere fra andre EØS-stater har den samme kjennskap til norske rettsre-

gler som norske vektere har fått etter gjennomført grunnutdanning».

5. Det må gjøres endringer i både § 4 og § 5 i forskriftene. Her må det fremgå at statsborgere i andre EØS-stater tilfredsstiller det norske kravet om vandel og opplæring ved å legge frem slik dokumentasjon som nevnt under punkt tre og fire. Dersom det oppstår tvil om borgere fra andre EØS-stater tilfredsstiller disse kravene, forelegges dette for Justisdepartementet til avgjørelse.»

6 Reguleringer i nordiske land

I Vaktvirksomhetslovutvalgets innstilling kap. 5 er gitt en beskrivelse av reguleringer i nordiske land. Det gis nedenfor en kort fremstilling av rettstilstanden i Danmark, Sverige og Finland, som i hovedsak er hentet fra utvalgets innstilling.

6.1 Danmark

I *Danmark* reguleres vaktelskapene av lov om vagtvirksomhed av 22. mai 1986 nr. 266. Før dette tidspunkt var det ikke lovregulert vilkår for å starte og drive vaktelskap i Danmark. For å starte et vaktelskap, kreves autorisasjon fra Rigspolitichefen. Denne gis for et tidsrom av inntil fem år. Vaktvirksomhet som utøves av statlig eller kommunal myndighet, er unntatt fra autorisasjonskravet. Disse myndighetene er også unntatt for reglene om uniformering og utdanning. Vekterutdanningen skjer i offentlig regi.

Det danske regelverk om vaktvirksomhet er meget likt det norske. Forarbeidene til den danske loven bygger til en viss grad på innstillingen fra det norske vaktelskapsutvalget. Før vedtakelsen av loven fantes det ikke begrensninger i adgangen til å starte vaktelskap. Det eksisterte heller ikke regler om kontroll av denne virksomheten, og det var ikke fastsatt særlige bestemmelser om eller krav til personer som skulle utøve slik virksomhet.

Justitsministeriet i *Danmark* har i brev, mottatt av Justisdepartementet 23. november 1999, opplyst at vagtvirksomhedsloven, jf. «lovbekendtgjørelse» nr. 149 av 16. mars 1999, senest ble endret ved § 3 i lov nr. 1018 av 23. desember 1998, som trådte i kraft 1. februar 1999.

Det stilles heretter ikke krav om «dansk indfødsret» for å oppnå autorisasjon.

Justitsministeriet har videre opplyst at ministeriet har utarbeidet et utkast til endring av «vagtbekendtgjørelsen». Dette utkastet har vært sendt til høring hos berørte myndigheter og organisasjoner. Ministeriet er på bakgrunn av de innhentede høringssvar i ferd med å utarbeide den endelige «ændringsbekendtgjørelse», som forventes å tre i kraft den 1. april 2000.

6.2 Sverige

I *Sverige* ble det innført obligatorisk autorisasjon for private vaktelskaper i 1974 ved lov (1974.191) om bevakningsföretak. Loven er senere endret flere ganger, senest i 1995. I medhold av denne loven er det gitt forskrifter med utfyllende bestemmelser.

Tillatelsen gis av Länsstyrelsen i det län virksomheten har sitt hovedsete. Selskaper som utelukkende formidler alarmsignaler, er unntatt fra autorisasjonskravet. Både selskapets styremedlemmer og daglige ledere må godkjennes før selskapet får autorisasjon. Offentlige myndigheter er unntatt fra kravet om tillatelse. Loven stiller detaljerte krav om vekterutdanningen, men ansva-

ret for gjennomføringen tilligger det enkelte selskap pr. i dag. Det må avlegges skriftlig prøve.

Det svenske regelverket som regulerer vaktelskaper går på enkelte punkter lenger enn det norske, mens det på andre felt helt mangler regler. Da Sverige i 1974 innførte bestemmelser om obligatorisk autorisasjon for vaktelskaper, hadde det siden 1951 eksistert en ordning med frivillig autorisasjon av selskapene.

6.3 Finland

I *Finland* reguleres vaktelskapsvirksomheten av lov om bevakningsföretak av 1983. Loven gjelder yrkesmessig virksomhet, noe som innebærer at virksomheten må ha en viss organisasjon og drives mot vederlag. Det kreves autorisasjon for å drive vaktelskap, og denne gis av länsstyrelsen. Länsstyrelsen foretar også godkjenning av ansvarlig leder og er i tillegg kontrollmyndighet sammen med politiet. Vekterne må godkjennes av politiet.

Loven omfatter i tillegg til vaktelskapene også alarminnstalleringsselskaper og alarmsentraler. I likhet med ordningen i Sverige har man i Finland såkalte ordensvakter som er underlagt politiet. Det er opplyst at det arbeides med en ny lov om ordensvakter.

Inrikesministeriet i Finland har i brev av 30. november 1999 til Justisdepartementet gitt en nærmere beskrivelse av nåværende lovgivning som angår «bevakningsföretag» samt forslag om endringer.

7 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

7.1 Innledning

Vaktvirksomhetslovutvalget har utarbeidet forslag til en ny lov om vaktsselskaper. Dette fordi det etter utvalgets mening ville bli for mange endringer og tilleggsbestemmelser dersom man skulle foreta endringer og justeringer i någjeldende lov. Det forutsettes imidlertid at departementet utarbeider forskrifter til mange av bestemmelsene.

7.2 Vekterutdanning

Vaktvirksomhetslovutvalget har foreslått at vekterutdanningen i større grad bør være et offentlig ansvar. Det offentlige ansvaret for vekterutdanningen bør blant annet innebære å utarbeide læreplaner, godkjenne læresteder, stille krav til lærerkrefter, samt ha ansvaret for opplegg og gjennomføring av en offentlig eksamen. Utvalget anbefaler at dette utredes særskilt. Dette arbeidet vil ta noe tid, og utvalget foreslår derfor at det umiddelbart innføres et obligatorisk 15 timers introduksjonskurs for nyansatte vektere. Kurset må være gjennomført før vekteren tillates selvstendig arbeid i selskapet.

Videre foreslår utvalget at det utstedes kursbevis, som oppbevares hos selskapet for eventuell kontroll av politiet. Kurset kommer i tillegg til dagens grunnutdanning på 80 timer, hvorav 50 timer er teori og 30 timer er praksis. Denne opplæringen er det enkelte foretak selv ansvarlig for, og den skal skje senest seks måneder etter påbegynt tjeneste. Utvalget mener at opplæringen i enkelte selskaper ikke har vært tilfredsstillende, og at kontrollen med utdanningen har vært for dårlig.

Utvalget foreslår også at det enkelte selskap pålegges en plikt til å forhåndsinnmelde undervisningen til grunnutdanningen på 80 timer til politiet. I innmeldingen skal det gis opplysninger om dem som skal delta i undervisningen, de lærekrefter som skal benyttes, og den erfaringsbakgrunn de har.

7.3 Andre endringer i forhold til gjeldende lov

I tillegg foreslår utvalget bl.a. at:

- Ansvaret for godkjenning av og kontroll med vaktsselskapene legges til de fem landsdelspolitimestrene (Oslo, Kristiansand, Bergen, Trondheim og Tromsø).
- Selskapene pålegges en plikt til årlig å innsende en rapport («selvangivelse») til landsdelspolitimesteren.
- Alle tillatelser skal gis til foretak, og ikke til enkeltpersoner som i dag. Alle foretak, også enkeltmannsforetak, må være registrert i Foretaksregisteret før tillatelse kan gis. Det skal stilles krav til vandel og skikkethet hos foretakenes ledelse og styremedlemmer.
- Det gis adgang til å innhente vandelsattest også i ansettelsesperioden.
- Den adgangen som vaktsselskapene i dag har til å anskaffe skarpe skytevå-

- pen fjernes.
- Vaktselskapenes bruk av hunder innskjerpes.
 - Det etableres en plikt for vektere til å legitimere seg overfor borgere som det er grepet inn overfor, når dette forlanges av vedkommende.
 - Krav om bakvaksordning lovfestes.
 - Det innføres et krav om obligatorisk ansvarsforsikring for foretak som skal utøve vaktvirksomhet.
 - Statlige og kommunale virksomheter som tilbyr vaktjenester i konkurranse med private vaktselskaper, skal omfattes av loven.

7.4 Grenseoppgangen mellom oppgavene til politiet og vaktselskapene

Utvalget har også foretatt en kasuistisk gjennomgang av grensedragningen mellom oppgavene til vaktselskapene og politiet.

Det er lagt til grunn at det bare er politiet som kan håndheve lovregler knyttet til kriminalitetsbekjempelse og opprettholdelse av ro og orden. Det er kun politiet som har særlig lovhjemmel til å utøve fysisk makt i sin tjenesteutøvelse. Vektere i private selskaper har ingen særlige lovhjemler som gir dem rett til å utøve fysisk makt i sitt arbeid. De er i sin yrkesutøvelse å anse som privatpersoner, og eventuell maktutøvelse må være hjemlet i nødverge eller nødrettsbestemmelser. Vektere kan foreta pågripelse av personer som treffes på fersk gjerning eller ferske spor, men eventuell maktanvendelse kan bare ha som formål å hindre vedkommende i å fortsette sin straffbare virksomhet eller hindre vedkommende i å unnsnippe før politiet kommer. Ansatte i vaktselskaper må derfor som den klare hovedregel begrense seg til å observere, kontrollere og rapportere.

Vaktjenester som innebærer patruljering på større, uavgrensede områder hvor allmennheten har fri adgang, kan lett oppfattes som problematisk i forhold til politiets ansvarsområde. Som eksempel kan nevnes bomiljøvektertjenesten og den tilsynelatende rene patruljevirkksomhet som uniformerte vektere utfører i gågater. Slik disse tjenestene utføres i dag, er de imidlertid i all hovedsak knyttet til kontrollobjekter på borettslagenes områder eller i butikker. Når oppgaven løses slik, antar utvalget at de ikke er i strid med forbudet mot privat rettshåndhevelse. Men i det øyeblikk f.eks. handelsstanden eller et borettslag leier inn et vaktselskap til regulær patruljering i området, vil virksomheten kunne få et så politiliknende preg at det ikke bør tillates.

De relativt nylig utviklede tjenestene som består i at vaktselskapene tilbyr utrykning til husbråk i private boliger, samt utrykning etter at det er utløst rans- og overfallsalarmer i butikker, anser utvalget for å være særlig problematiske i forhold til politioppgavene. Det kan lett oppfattes som et tilbud om å gripe inn i en pågående konflikt som ofte forutsetter maktbruk. Slik inngripen er en klar politioppgave. Husbråksituasjonene er etter sin art slik at private vaktselskap ikke bør drive utrykning til slike. Private vaktselskap bør etter utvalgets oppfatning heller ikke rykke ut til forretninger der det er utløst rans- eller overfallsalarm, med det formål å gripe inn i situasjonen og løse den.

Utvalget har etter sin gjennomgang av grensedragningsspørsmålet ikke funnet det mulig å formulere en lovregel som kan trekke opp helt klare grenser mellom politiets og private vaktselskapers gjøremål. En slik grensedrag-

ningsbestemmelse hører også mest naturlig hjemme i politiloven. Utvalget mener at den generelle bestemmelse om forbud mot privat rettshåndhevelse i politiloven §26 fortsatt bør anvendes som skranke for vakselskapenes virksomhet.

8 Departementets vurdering

8.1 Innledning

Departementet er av den oppfatning at vaktvirksomhetsloven fra 1988 har hatt en positiv virkning. Bl.a. har den ført til en bedre dialog mellom myndighetene og bransjen, samt avskalling av en del useriøse selskaper.

På visse punkter synes imidlertid loven nå å være moden for revisjon, jf. herunder de erfaringer utvalget har lagt til grunn og der *utvalget* bl.a. har pekt på at:

- Utdanningen er generelt sett for dårlig med dagens regelverk
- Det er grunnlag for å stramme inn vilkårene noe for å etablere og drive vakselskap, samt styrke kontrollen fra myndighetens side
- Politiets oppfølging av loven er gjennomgående lite tilfredsstillende
- Politiets kontrollgrunnlag har ikke vært tilfredsstillende

8.2 Bør det gis en ny lov om vaktvirksomhet?

Hovedformålet med en ny lov om vaktvirksomhet vil være å øke kvaliteten på vektertjenestene, bedre den offentlige kontroll og styrke rettssikkerheten for de som kommer i kontakt med vekterne. Videre å sikre et minimumsnivå som alle aktører i vaktbransjen må tilfredsstille, og som kundene kan være forvisset om er oppfylt når de kjøper vakttjenester.

Utredningen fra Vaktvirksomhetslovutvalget er enstemmig. Høringsinstansene er også i all hovedsak positive. Innvendinger av noe styrke er det imidlertid i forhold til innskjerping av hundeb Bruken, utvidet plikt for vekterne til å legitimere seg og grenseoppgangen mellom politiet og vakselskapenes oppgaver.

Departementet finner, i likhet med utvalget, det mest formålstjenlig å utarbeide forslag til en ny lov om vaktvirksomhet. Dette i motsetning til å foreslå endringer og tilleggbestemmelser i forhold til någjeldende lov.

Departementet finner i det vesentlige å bygge på Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag, med enkelte justeringer.

I proposisjonen legger departementet opp til diverse endringer i forhold til dagens regelverk. Dette for å kunne stramme inn vilkårene noe for å etablere og drive vakselskap, samt styrke kontrollen fra myndighetenes side. For øvrig anbefales at nærmere bestemmelser om gjennomføring av loven gis i forskrifter til loven, idet departementet finner det lite hensiktsmessig i selve loven å ta med en rekke detaljerte regler. Justisdepartementet vil utover dette også kunne gi nærmere rundskriv til godkjenningsmyndigheten.

Til hovedinnvendinger fremkommet i høringsomgangen, vil departementet her bemerke følgende:

Når det gjelder innskjerping av hundeb Bruken, har bl.a. Norske Vakselskapers Landsforening protestert kraftig mot forslaget om at tjenestehund ikke lenger skal tillates, noe som kan ha betydning både for vekternes sikker-

het og for gjennomføring av oppdraget. StorOslo Sikkerhetstjeneste, som etter det opplyste er blant de største hundetjenestefirmaene, har også reagert sterkt på at all annen bruk av hund enn som vernehund skal forbys.

I vurderingen av dette mener departementet det er vesentlig å ha for øye at det opereres med to kategorier hunder: vernehunder og tjenestehunder. Vernehunden benyttes bare til egenbeskyttelse av vekteren og holdes alltid i bånd. Tjenestehunden brukes - i tillegg til vern for vekteren - som et hjelpemiddel i tjenesten, bl.a. til sporsøking. Departementet finner etter en samlet vurdering å tiltre begrunnelse fra utvalget, og som også støttes av de politimestre som har uttalt seg, når det gjelder innskjerping av hundebruken. Med denne bakgrunn foreslås ikke gitt adgang til å utplassere hunder til vakthold, verken alene eller med periodisk tilsyn. Videre foreslås at hundene ikke skal kunne benyttes som søkehunder, verken etter personer, narkotika eller sprengstoff. Dette er en typisk politioppgave, og bør utføres av en trenet politihund. Dersom vekter med hund er først på åstedet og de setter igang sporsøk, vil dette kunne være ødeleggende for politiet/politihunden.

Hundene foreslås bare som egenbeskyttelse for vekteren og hunden skal da føres i kort line.

Departementet har imidlertid funnet grunn til å foreslå en sikkerhetsventil i tredje ledd dersom det foreligger «særlige grunner» og at nærmere bestemmelser om krav til dette kan fastsettes i forskrift til loven.

Med hensyn til utvidet plikt til å legitimere seg, vil departementet peke på at vekterne i dag kun plikter å legitimere seg overfor politiet. Norske Vaktelskapers Landsforening har bl.a. gått imot forslaget om utvidet plikt for vekterne til å legitimere seg. Dette med bl.a. begrunnelse at vekterne allerede i dag har betydelige problemer i form av trusler og represalier. Alternativt foreslås at legitimasjonskortene bare inneholder opplysninger om selskap, stilling og ansettelsesnummer eller navnet på vekteren, påført på legitimasjonskortets bakside. Departementet finner ved en interesseavveining mellom hensyn til publikum og vektere å gå inn for at vektere skal legitimere seg overfor person som det er «grepet inn» overfor når dette forlanges av vedkommende. Departementet finner for øvrig grunn til å peke på at hovedhensikten med legitimasjon i disse tilfellene vil være å kunne identifisere vedkommende vekter. Med denne bakgrunn, finner departementet det tilstrekkelig at legitimasjonspapirene eksempelvis inneholder opplysninger om selskap, stilling og ansettelsesnummer, eventuelt bare navn påført legitimasjonskortets bakside.

Flere av høringsinstansene har for øvrig tatt opp grensedragningen mellom oppgavene til politiet og vekterne. Departementet ser på dette som et meget viktig spørsmål. Det meste av de oppgaver som vekterne og politiet er satt til å utføre er klart avgrenset og uproblematisk i forhold til hverandre. Enkelte av oppgavene befinner seg imidlertid i en gråsoner. Selv om denne gråsonen er liten, vil den ofte vekke debatt. Departementet mener det er viktig å være klar over grensedragningen mellom oppgavene til politiet og vektere. Vaktelskapene, herunder også den enkelte vekter som skal utføre oppdraget, må være klar over hvilken begrensning loven setter for utførelsen av oppdraget. Man må da også se hen til at et oppdrag kan starte som et rent vaktoppdrag, men utarte seg til å ligge utenfor en vektors myndighetsutøvelse.

Et spesielt spørsmål er hvorvidt vakselskaper fortsatt skal kunne utføre såkalte livvaktoppgaver. Etter vaktvirksomhetsloven fra 1988 § 1 bokstav d kommer loven til anvendelse på ervervsmessig vaktvirksomhet hvor personer utøver «beskyttelse av person». Dette er også opprettholdt i forslaget fra Vaktvirksomhetslovutvalget. Noen av politimestrene har fremsatt innsigelser mot at vakselskap skal kunne utføre såkalt livvakttjeneste. Departementet har vært noe i tvil om hvorvidt det her bør gjøres endring i forhold til gjeldende lovverk ved å begrense oppgaven til å gjelde kun ledsager- eller sjåførtjeneste. Det vises til de oppgaver som politiet er tillagt i henhold til politiloven, jf. herunder § 2 nr. 1. På den ene side er livvakttjeneste/personbeskyttelse den politiopgaven som er nærmest knyttet til fysisk maktutøvelse. På den annen side vil det også være betenkeligheter ved å forby vakselskaper å utføre slik tjeneste, da slike oppdrag ellers ville kunne foregå i det skjulte og helt uten noen form for kontroll.

Lovforslaget innebærer ingen endringer i politiloven. Det er fortsatt kun politiet som kan håndheve lover og regler knyttet til kriminalitetsbekjempelse og opprettholdelse av ro og orden. Videre er det kun politiet som har lov hjemmel til å benytte fysisk makt i sin tjenesteutøvelse.

Departementet mener at hovedinnholdet i vekternes og vakselskaperens virksomhet, fortsatt bør være begrenset til å observere, kontrollere og rapportere.

Når det gjelder grenseoppgangen mellom oppgavene til politiet og vektere, er det for øvrig et spørsmål om det er mulig å formulere en lovregel som kan trekke opp helt klare grenser for vakselskapers og politiets oppgaver. Departementet finner, i likhet med utvalget, ikke å ville ta inn en særlig bestemmelse om grensedragningsspørsmålet. Den bestemmelse som finnes i politiloven § 26 bør fortsatt anvendes som skranke for vakselskapers virksomhet.

Forslaget til ny lov om vaktvirksomhet kommer etter departementets syn ikke i konflikt med Norges folkerettslige forpliktelser.

Når det gjelder lovforslaget og forhold til EØS-avtalen, vises til kap. 9.14. Vedrørende departementets merknader til de enkelte punkter, vises for øvrig til kap. 9.

9 De enkelte punkter

9.1 Lovens virkeområde

9.1.1 Gjeldende rett

Vaktvirksomhetsloven § 1 første ledd bestemmer at loven kommer til anvendelse på «erhvervsmessig vaktvirksomhet», hvor personer utfører de typer vaktvirksomhet som listet opp i lovens § 1 første ledd bokstav a - f.

Loven gjelder ikke for «egenvakthold eller for nabohjelp eller andre vaktoppdrag av sporadisk art, lite omfang eller mot liten godtgjørelse», jf. annet ledd. Det må således trekkes en grense mellom ervervsmessig vaktvirksomhet som omfattes av loven, og vaktoppdrag av «sporadisk art, lite omfang eller mot liten godtgjørelse» som ikke omfattes av loven, jf. annet ledd. Videre må det trekkes en grense mot egenvakthold.

Loven gjelder heller ikke for vaktvirksomhet som utøves av statlige eller kommunale myndigheter. Dette fremgår ikke direkte av lovens ordlyd. Justisdepartementet foreslo for øvrig i proposisjon til nåværende vaktvirksomhetslov (Ot. prp. nr. 84 1986-87 s. 14) at vaktvirksomhet som ble utøvet av offentlige myndigheter skulle være omfattet av loven i det omfang departementet bestemte. Justiskomiteen sløyfet imidlertid dette forslaget med den begrunnelse at man ikke så «tilstrekkelig behov for å lov- eller forskriftsregulere (....) vaktvirksomhet som utøves av statlig eller kommunal myndighet». (Innst. O.nr. 52 (1987-88 side 2).

9.1.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Vaktvirksomhetslovutvalget har etter en samlet vurdering ikke funnet tilstrekkelig grunn til å endre kriteriet «erhvervsmessig». Utvalget har kommet frem til at man bør beholde en bestemmelse om at vaktoppdrag som utøves sporadisk og som har lite omfang, ikke bør være omfattet av loven. Etter utvalgets oppfatning er imidlertid kriteriet «mot liten godtgjørelse» lite heldig, og bør ikke opprettholdes i den nye lov.

I lovens bokstav a-e er listet opp de typer vaktvirksomhet som utvalget foreslår at loven skal få anvendelse på. Utvalget foreslår å fjerne nåværende bokstav f i den nye loven.

Fra bransjeorganisasjonene er det reist krav om at vaktvirksomhetsloven også bør omfatte statlige og kommunale myndigheter når disse utøver ervervsmessig vakthold. Utvalget har tatt det standpunkt at når det offentlige driver ervervsmessig vaktvirksomhet i konkurranse med de private selskapene, bør de også være underkastet den samme lovregulering.

Utvalget foreslår at lovens virkeområde endres slik at også ervervsmessig vaktvirksomhet som utøves av «statlige og kommunale myndigheter», omfattes av loven. Den foreslåtte lovendring tar sikte på å regulere den forretningsmessige vaktvirksomhet der kommuner og stat konkurrerer med de private vakselskapene. Utvalget understreker at forslaget innebærer at det bare er

salg av vakttjenester mot vederlag til andre rettssubjekter som foreslås omfattet av loven. Utvalgets forslag innebærer at en statlig eller kommunal institusjon som ønsker å selge vakttjeneste, må søke om tillatelse til dette.

Vaktvirksomhetslovutvalget har vurdert hvorvidt det er grunn til å endre loven når det gjelder «egenvakthold». Etter utvalgets oppfatning er det ikke holdepunkter for at det har skjedd noen forskyvning i retning av økt egenvakthold. Utvalget synes imidlertid at det har vært behov for å gi en presisering av uttrykket egenvakthold.

Etter utvalgets oppfatning anses egenvakthold bare å foreligge når et rettssubjekt enten selv, eller ved bruk av egne ansatte, driver vaktvirksomhet på eget område, dvs. område som rettssubjektet selv eier eller bruker. Etter utvalgets mening kan en slik presisering av egenvaktholdet inntas i forskriftene til loven.

Vaktvirksomhetslovutvalget har for øvrig foreslått å fjerne den bestemmelsen som fremgår av nåværende vaktvirksomhetslov bokstav f, som omhandler den form for vaktvirksomhet som består i at det føres kontroll med virksomhet som nevnt i bokstav a-e.

9.1.3 Høringsinstansenes syn

Nedenfor er gjengitt høringsuttalelser som knytter seg til den generelle utforming av lovforslaget § 1.

Til «Statlige og kommunale virksomheter»:

Planleggings- og samordningsdepartementet (PSD):

«Etter vårt syn taler særskilt hensynet til beskyttelse av publikum, men også hensynet til virksom konkurranse for at en i utgangspunktet bør stille samme krav til sikkerhet og kompetanse for offentlig som privat virksomhet. Lovens bestemmelser burde derfor så langt de passer gjelde for statlige og kommunale virksomheter».

Konkurransetilsynet (som har avgitt uttalelse til PSD):

«Konkurransetilsynet støtter utvalgets forslag om at lov om vaktvirksomhet også skal omfatte statlige og kommunale tilbydere av slike tjenester, slik at samtlige aktører i markedet for vakttjenester blir stilt overfor de samme rammebetingelser».

Landsdelpolitikammer Agder/Rogaland:

«Ervervsmessig vaktvirksomhet som utføres av statlige, kommunale eller andre offentlige myndigheter bør også omfattes av loven».

Norsk Politiforbund, Lensmannsetatenes Landslag, Norges Lensmannslag:

«Vi støtter utvalgets vurdering av at statlige og kommunale institusjoner som tilbyr vakttjenester skal omfattes av loven. Det gir helhet, og skaper likhet».

Norske Vakselskapers Landsforening (NVL):

«For ordens skyld vil bransjen peke på at det er stor enighet om utvalgets forslag om å;la loven omfatte også statlige og kommunale institusjoner».

LO Service:

«LO Service er av den oppfatning at lovens bestemmelser knyttet til vektere også burde omfatte øvrige ansatte i vaktelskapene».

Til: «Egenvakthold»

Planleggings- og samordningsdepartementet (PSD):

«Etter vårt syn burde det i prinsippet ikke gå noe skille mellom offentlig og privat virksomhet, og egenvakthold burde ikke helt holdes utenfor lovens anvendelsesområde hva enten det utføres av det offentlige eller private».

Konkurransetilsynet (som har avgitt uttalelse til PSD):

«Konkurransetilsynet er imidlertid skeptisk til utvalgets definisjon av begrepet egenvakthold, slik dette er brukt i kap. 6.2.2.3. Det fremgår der at dersom en kommunal vaktjenestetilbyder leverer vaktjenester til en annen kommunal etat, er dette å betrakte som egenvakthold og således ikke omfattet av utvalgets utkast til lov om vaktvirksomhet»... .. «Overfor de kommunale etterspørre av vaktjenester vil private og kommunale tilbydere således ikke ha de samme rammevilkår, med det mulige resultat at kommunale tilbydere får et konkurransefortrinn overfor private aktører. En er da verken sikret at det er de mest effektive tilbydere av vaktjenester som får oppdrag for kommunale etater, eller at kommunen oppnår lavest mulig pris (kostnad) for vaktjenester.»

Til bokstav d):»Beskyttelse av person»

Landsdelspolitimesteren i Agder/Rogaland:

«Vi er meget skeptiske til at vaktelskaper skal utføre livvaktjeneste. Det er imidlertid betenkeligheter med å forby vaktelskaper til å utføre slik tjeneste, da slike oppdrag ellers vil kunne foregå i det skjulte og helt uten noen form for kontroll» «Dersom slik virksomhet skal tillates, bør denne være undergitt meget strenge retningslinjer og reguleres i forskriftene. Slike oppdrag bør bl.a. straks innberettes til politiet på det sted der sikringsoppdraget finner sted. Slike oppdrag bør også innberettes i den årlige rapporten til landsdelspolitimesteren».

Landsdelspolitikammer Østlandet:

«Landsdelsstaben er uenig i utvalgets innstilling som vil tillate vaktelskaper å utføre livvaktjeneste. Utvalgets manglende vurdering av de negative konsekvensene ved dette, bærer preg av liten kompetanse innen fagområdet. Livvakt- og eskortetjeneste er oppgaver som er regulert i sentrale direktiver fra Justisdepartementet».» Livvaktjeneste/personbeskyttelse er den politioppgaven som er nærmest knyttet til makt- og voldsanvendelse ved innsats, dvs. fysisk å aksjonere mot terror/attentat, vold/forulempninger m.v.».

Politimesteren i Gudbrandsdal:

«Selv om utvalget stiller seg positiv til slik tjeneste fra et vaktelskap - og departementet ikke selv gir noen direkte kommentarer til denne form for tjeneste - ønsker vi å meddele at det sees betenkeligheter ved dette tilbudet - er det i det hele tatt et slikt behov? Såvidt vites har vanlig praksis vært at det normalt ikke har vært gitt tillatelse til dette virkeområde. Dersom dette tilbudet allikevel blir opprettholdt, antas det at slik tjeneste ikke vil bli utført med bevæpning - jf at vaktelskapene ikke vil bli gitt anledning til å anskaffe skytevåpen».

Med hensyn til «lovens anvendelse på Svalbard»:

Sysselmannen på Svalbard:

«Forholdene på Svalbard tilsier at loven inntil videre ikke bør gjøres gjeldende her. Det er ingen tegn som tyder på at det er noe marked for ervervsmessig vaktvirksomhet på øygruppen. Det bør imidlertid tas inn i loven en bestemmelse om at Kongen i forskrift kan fastsette om loven skal gjelde for Svalbard, slik at det ikke er nødvendig med lovendring hvis behovet for regulering skulle gjøre seg gjeldende på et senere tidspunkt».

9.1.4 Departementets merknader

Statlige og kommunale virksomheter

Departementet er enig i at statlige og kommunale virksomheter som tilbyr vaktjenester i konkurranse med private vaktelskaper, bør omfattes av loven. Lovens virkeområde foreslås endret slik at også ervervsmessig vaktvirksomhet som utøves av disse skal omfattes av loven. Utvalget har foreslått at loven skal få anvendelse på «stat, kommune eller annen offentlig innretning». Slik dette er foreslått definert vil ervervsmessig vaktvirksomhet som utføres av offentlige organer mot vederlag omfattes. Istedenfor «stat, kommune eller annen offentlig innretning» vil departementet foreslå begrepet «forvaltningsorganer», jf. forvaltningsloven av 10. februar 1967 § 1.

En del offentlige virksomheter, f.eks. kommunale brannvesen og elektrisitetsverk, selger vakt- og alarmtjenester på det private markedet. Særlig fra bransjehold har det vært tatt til orde for at vaktvirksomhetsloven også bør gjelde for «statlige og kommunale myndigheter» når disse driver ervervsmessig vaktvirksomhet. Denne endringen tar sikte på å regulere den forretningsmessige vaktvirksomhet der kommuner og stat konkurrer med de private vaktelskapene. For øvrig finnes grunn til å presisere at dette bare er salg av vaktjenester mot vederlag til andre rettssubjekter som omfattes av loven.

Både hensynet til beskyttelse av publikum og virksom konkurranse taler for at det stilles samme krav til offentlig som privat virksomhet.

Ervervsmessig vaktvirksomhet:

Med ervervsmessig vaktvirksomhet menes virksomhet som består i at det utføres vaktjeneste mot vederlag. Av forslaget annet ledd fremgår at ikke all utførelse av vaktjenester mot vederlag omfattes av loven. Vaktoppdrag som utføres sporadisk og har lite omfang, vil etter forslaget fortsatt ikke være omfattet av loven.

Mot liten godtgjøring:

Departementet er enig med utvalget i at dette alternativet sløyfes i det nye lovforslaget.

Egenvakthold:

Departementet er enig at loven fortsatt ikke bør gjelde for egenvakthold. Når det gjelder nærmere bestemmelser om egenvakthold, bør dette eventuelt kunne reguleres nærmere i forskrifter til loven.

Når det gjelder de typer vaktvirksomhet loven får anvendelse på, ønsker departementet å bemerke følgende til forslagets annet ledd:

Bokstav d:

I *bokstav d* foreslår utvalget at vakttjenester også omfatter «utførelse av beskyttelse av personer». Den tjeneste det her siktes til er livvaktteneste (bodyguard). Tilsvarende bestemmelse finnes i dagens lov, jf. pkt d «utøver beskyttelse av personer».

Departementet kan vise til at det tidligere vaktselskapslovutvalget til någjeldende lov ga uttrykk for tvil om vaktselskapene burde tillates å utføre denne tjenesten. Det ble pekt på at slik virksomhet lett vil kunne fremkalle uønskede tendenser i bransjen. I erkjennelse av at politiet ikke vil ha ressurser til å yte regulær beskyttelse av personer som føler behov for dette, og at et forbud derfor vil avskjære folk fra å skaffe seg slik beskyttelse, mente man allikevel at det ikke var grunnlag for å forby slik privat vaktholdsvirksomhet. Vaktvirksomhetsloven § 1 første ledd bokstav d nevner nå uttrykkelig denne form for vakttjeneste.

Departementet er noe i tvil hvorvidt vaktselskaper bør tillates å utføre slike oppgaver som foreslått av utvalget. Dette er noe som må ses i sammenheng med grensedragningen mellom oppgavene til politiet og vaktselskapene. En av politiets oppgaver er å «beskytte person», eiendom og fellesgoder og verne om all lovlig virksomhet, opprettholde den offentlige orden og sikkerhet og enten alene eller sammen med andre myndigheter verne mot alt som truer den alminnelige trygghet i samfunnet, jf. lov om politiet av 4. august 1995 nr. 53 § 2 nr. 1.

Det vil på den ene side være betenkeligheter med at vaktselskap skal utføre beskyttelse av person ved bruk av livvakt (bodyguardvirksomhet). Livvakt- og eskortetjeneste er oppgaver som er nærmest knyttet til fysisk maktutøvelse. Også sett hen til at utvalgets forslag om at den adgang som vaktselskapene i dag har til å anskaffe skytevåpen, fjernes fra våpenforskriften.

På den annen side kan det også være betenkeligheter ved å forby vaktselskaper å utføre slik tjeneste, da slike oppdrag ellers vil kunne foregå i det skjulte og helt uten noen form for kontroll. Herunder må det også sees hen til at nåværende vaktvirksomhetslov har tilsvarende bestemmelse. Virksomheten kan også reguleres med eventuelle nærmere retningslinjer i forskrift til loven.

Bestemmelsen må også sees i sammenheng med forslaget om at vaktselskapene ikke lenger vil bli gitt anledning til å anskaffe skytevåpen.

For øvrig mener *departementet* at en riktigere betegnelse på denne type tjeneste er «*ledsagertjeneste*». Dette for å understreke at «beskyttelse av en person» er en politioppgave.

Nåværende bokstav f:

Når det gjelder *bokstav f* i den nåværende lov, kan *departementet* ikke se tilstrekkelig behov for at dette alternativ bør opprettholdes i den nye vaktvirksomhetsloven.

Lovens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen:

Svalbard er en del av riket. Etter lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard § 2 første ledd gjelder norsk privatrett, strafferett og den norske lovgivningen om rettspleien for Svalbard når ikke annet er fastsatt. Dersom loven omfattes av denne oppregningen, men det ikke er ønskelig at den skal gjelde for Svalbard, er det nødvendig med en egen bestemmelse i loven som fastslår dette. Etter Svalbardloven § 2 annet ledd gjelder andre lovbestemmelser ikke for Svalbard, uten når dette særskilt er fastsatt.

For så vidt gjelder Jan Mayen, vises til lov om Jan Mayen av 27. februar 1930 nr. 2 § 1 jf. § 2.

Det vil være spørsmål om det i loven skal tas med bestemmelse om å gi Kongen eller departementet fullmakt til å bestemme om, og eventuelt i hvilken utstrekning, loven skal gjelde helt eller delvis for Svalbard og Jan Mayen.

Departementet mener det i loven bør tas med en bestemmelse om at Kongen bestemmer i hvilken utstrekning loven skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen.

Det foreslås at det tas inn en bestemmelse om dette i lovforslagets § 1 tredje ledd.

9.2 Krav om tillatelse for å drive vaktvirksomhet

9.2.1 Gjeldende rett

Vaktvirksomhetsloven § 2 første ledd inneholder et grunnleggende krav om at den som skal utøve vaktvirksomhet, må ha tillatelse til dette. Lovens § 2 annet ledd bestemmer at følgende fem vilkår må være oppfylt for at en person skal kunne gis tillatelse. Han må:

- a) være myndig norsk borger,
- b) ha fast bopel her i landet,
- c) være fylt 21 år,
- d) ha tilfredsstillende vandel,
- e) for øvrig ikke anses uskikket til å kunne utføre vaktvirksomhet på forsvarlig måte i samsvar med god skikk innenfor bransjen.

Tillatelse til å drive vaktvirksomhet gis av politimesteren på det sted virksomheten skal drives fra, jf. vaktvirksomhetsloven § 2 tredje ledd. Med hjemmel i loven har departementet i forskriftenes § 2 bestemt at søknad som gjelder virksomhet som vil omfatte flere politidistrikter, skal avgjøres av vedkommende landsdelspolitimester. Dersom virksomheten vil omfatte flere landsdelspolitidistrikter, sendes søknaden til landsdelspolitimesteren der virksom-

heten har sitt hovedsete. De aktuelle politimestre i landsdelen skal uttale seg før tillatelse gis. Avslag på søknad om tillatelse kan påklages til Justisdepartementet, jf. forskriftenes § 2 tredje ledd. Vaktvirksomhetsloven § 3 bestemmer at tillatelse kan gis for bestemte former for vaktvirksomhet etter § 1 for ett eller flere politidistrikter. Lovens § 5 har bestemmelser om bortfall av tillatelsen.

9.2.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Hvem tillatelsen bør gis til:

Utvalget foreslår at alle tillatelser skal gis til foretak, og ikke til enkeltpersoner som i dag. Videre foreslås at alle foretak, også enkeltmannsforetak, må være registrert i Foretaksregisteret før tillatelse kan gis.

Utvalget foreslår at man opprettholder de krav til innehaver av enkeltmannsforetak om alder,andel og skikkethet som i dag følger av vaktvirksomhetsloven § 2 annet ledd. Dersom enkeltmannsforetaket har daglig leder, bør også denne oppfylle disse krav. På grunn av EØS-avtalen mener utvalget at vilkårene om norsk statsborgerskap og fast bopel i riket ikke kan opprettholdes. Utvalget foreslår at det oppstilles krav om at innehaver (og eventuelt daglig leder) er statsborger i EØS-stat.

Utvalget foreslår videre at i de tilfelle der vaktforetaket er en juridisk person, skal det stilles krav til andel og skikkethet hos foretakets ledelse og styremedlemmer.

Utvalget foreslår at det gis nærmere bestemmelser i forskriftene om hvilke opplysninger som må medtas i søknaden, og dessuten at det utarbeides en ny søknadsblankett som bedre ivaretar myndighetenes behov for opplysninger.

Personlige forutsetninger hos ledelse, styre m.v.:

Utvalget foreslår at man opprettholder de krav til innehaver av enkeltmannsforetak om alder,andel og skikkethet som i dag følger av vaktvirksomhetsloven § 2 annet ledd. Dersom enkeltmannsforetak har daglig leder, bør også denne oppfylle disse krav.

P.g.a. EØS-avtalen mener utvalget at vilkårene om norsk statsborgerskap og fast bopel i riket ikke kan opprettholdes. Utvalget foreslår imidlertid at det oppstilles krav om at innehaver (og eventuelt daglig leder) er statsborger i EØS-stat.

Hvilken myndighet som bør gi tillatelse:

Utvalget foreslår at ansvaret for godkjenning og kontroll med vaktelskapene legges til de fem landsdelspolitimestrene (Oslo, Kristiansand, Bergen, Trondheim og Tromsø).

Dersom vaktelskapet driver virksomhet som omfatter flere landsdelspolitidistrikter, bør - slik ordningen er i dag - tillatelses- og kontrollfunksjonen ligge hos den landsdelspolitimesteren der virksomheten har sitt hovedsete.

9.2.3 Høringsinstansenes syn

Når det gjelder forslaget om at alle tillatelser skal gis til foretak, har de høringsinstansene som har avgitt uttalelse ikke hatt noen innsigelser.

Forslaget om at ansvaret for godkjenning og kontroll med vaktselskaper legges til de fem landsdelspolitimestrene, støttes med unntak av noen få politimestre. De som fortsatt vil at politimestrene skal ha godkjennings- og kontrollkompetansen, argumenterer med at lokalkunnskapen som politimesteren har, er avgjørende både før en eventuell godkjenning gis og for en effektiv og målrettet kontroll.

Flere høringsinstanser, også blant politimestrene, støtter forslaget om at ansvaret for godkjenning og kontroll skal legges til landsdelspolitimesteren.

Landsdelspolitikammer Agder/Rogaland:

«Forslaget med å overlate avgjørelsesmyndigheten til landsdelspolitimestrene vil gi bedre mulighet for oppfølging og kontroll av innvilgede tillatelser enn hva tilfelle er etter den nåværende ordning. Det vil også sikre en mer enhetlig behandling»... ..»Daglig leder av vaktsselskap, samt styremedlemmer, bør registreres med fødselsnummer i registeret for vaktsselskaper».

Politimesteren i Oslo:

«Vi er enige i at myndighet til å gi tillatelse til etablering av vaktsselskaper samt å drive kontroll med disse legges til landsdelspolitimestrene. Dette vil bidra til å sikre en enhetlig praktisering av loven samt muliggjøre en bedre kontroll av vaktsselskapene fra politiets side».... «Vi er videre enig i forslaget om at tillatelser kun kan gis til foretak og at disse må være registrert i Foretaksregisteret før tillatelse gis. Dette vil styrke kontrollen med selskapene og være med på å hindre bruk av stråmenn i selskapene. Videre støttes forslaget om at slikt krav til forutgående registrering vil kunne ha en preventiv effekt i forhold til useriøse aktører i bransjen».

NVL:

«For ordens skyld vil bransjen peke på at det er stor enighet om utvalgets forslag om å;

- gi ansvaret for godkjenning til de 5 landsdelspolitimestrene
- la tillatelsen til selskap registrert i foretaksregisteret».

Norsk Politiforbund, Lensmannsetatens Landslag, Norges Lensmannslag:

«Hva angår flytting av tillatelses- og godkjenningsordningen fra lokal politimester til landsdelspolitimester er vi imidlertid noe i tvil om hva som ansees som beste løsning»..... «Vi støtter imidlertid fullt ut endringen som innebærer at tillatelser nå skal gis til foretak og ikke til fysiske personer (slik som i dag), og at alle enkeltmannsforetak, må være registrert i Foretaksregisteret før tillatelse gis. Dette vil åpenbart hindre bruk av «stråmenn»».

Politimesteren i Sør-Varanger:

«Den enkelte politimester vil ha en oppfatning av nødvendigheten og omfanget av vaktsselskaper i sitt politidistrikt. For å sikre at den lokale politimesterens synspunkter innhentes, foreslår en at det innføres en ordning om at det skal innhentes en uttalelse før tillatelse gis fra poli-

timesteren(e) i de(t) politidistrikt(er) hvor vaktvirksomhet skal drives. Dette kan gjøres med å innta et nytt annet ledd i lovutkastets §3».

Det er også noen politimestre som går imot dette forslaget.

Politimesteren i Romerike:

«Vaktvirksomhetsutvalgets forslag om å legge ansvaret for godkjenning av og kontroll med vakselskapene til de fem landsdelspolitimestrene kan vanskelig ses på som en fordel. Ved en sentralisering av dette ansvaret, vil de lokale politimestrene miste mye av kontrollen over vakselskapene i sitt distrikt. Etter vår vurdering er det de lokale politimestrene som sitter med lokalkunnskapen og dermed lettere kan fange opp eventuelle uregelmessigheter. Det er viktig at de lokale politimestre har god kjennskap til de lokale vakselskapene og deres virksomhet».

Politimesteren i Halden:

«Jeg er uenig i dette. Det at man har erfaring for at praksis og oppfølging fra politiets side på dette felt er variabel og ikke alle steder like bra er ikke tilstrekkelig begrunnelse for å overføre denne del av politimyndigheten fra det lokale til det regionale plan. I mange andre sammenhenger er det jo alminnelig enighet om at politiets lokalkunnskap er en viktig ressurs».

9.2.4 Departementets merknader

Departementet er enig med utvalget i forslag om ordninger som medfører at vilkårene for å få tillatelse skjerpes.

Av den grunn mener *departementet* at alle tillatelser skal gis til foretak, og ikke til enkeltpersoner som i dag.

Enkeltmannsforetak (heretter betegnet som «enpersonsforetak») er en virksomhet som eies av en enkelt fysisk person, og som ikke er organisert som en juridisk person. Et enpersonsforetak er ikke noe selvstendig rettslig subjekt og har ikke prosessuell partsevne. En tillatelse kan ikke gis til enpersonsforetaket som sådant, det er den fysiske personen som eier foretaket som får tillatelsen, selv om virksomheten utøves som et enpersonsforetak. Med denne bakgrunn er det påkrevet å gjøre endringer i forhold til forslaget fra Vaktvirksomhetsutvalget. Vilårene for å gi tillatelse kan like fullt skjerpes, men det må i så fall gjøres ved at det stilles som vilkår at innehaveren må registrere enpersonsforetaket i Enhetsregisteret og eventuelt Foretaksregisteret før han eller hun kan få tillatelse.

Departementet mener at spørsmål om ansvaret for godkjenning av og kontroll med vakselskapene også bør sees i sammenheng med de organisasjonsmessige endringer som er vedtatt ved opprettelsen av Politidirektoratet, jf. sanksjon og ikrafttredelse av Stortingets vedtak av 17. februar 2000 til lov om endringer i politiloven (den sentrale politiledelsen), sanksjonert 25. februar 2000. Med hensyn til forarbeid til lov om endringer i politiloven, kan vises til Ot. prp. nr. 7 (1999-2000), Innst. O. nr. 40 (1999-2000) og Besl. O. nr. 50 lov nr. 12.

Når det gjelder Landsdelsordningen, kan vises til det som er uttalt i Ot. prp. nr. 7 (1999-2000) under pkt. 2.2.2. på side 12 og pkt. 4.7.10 på side 46-48. Videre vises til Innst. O. nr. 40 (1999-2000) side 6-7.

I forhold til hvem som skal være tillatelses- og kontrollinstans, er departementet av den oppfatning at dette på en hensiktsmessig måte kan løses ved at det i den nye loven om vaktvirksomhet tas inn en bestemmelse som gir fullmakt til forskriftsmyndigheten å avgjøre hvem som skal være tillatelses- og kontrollinstans samt nærmere bestemmelser om dette.

Med hensyn til personlige forutsetninger hos ledelse, styre m.v., er departementet enig i at man bør opprettholde de krav til innehaver av enpersonsforetak om alder, vandel og skikkethet som i dag følger av vaktvirksomhetsloven § 2 annet ledd.

Når det gjelder forholdet til EØS-avtalen og vilkårene om norsk statsborgerskap og fast bopel i riket, vises til kapittel 9.14.

I bestemmelsens § 2 annet ledd bokstav e er foreslått bestemmelse som går på en form for «norm i bransjen», jf. at innehaveren «for øvrig ikke anses uskikket til å utøve vaktvirksomhet på forsvarlig måte i samsvar med god skikk innenfor bransjen.»

9.3 Krav til ansatte

9.3.1 Gjeldende rett

Ifølge vaktvirksomhetsloven § 4 må ansatte i foretak som omfattes av loven ha «tilfredsstillende vandel». Vandelskravet omfatter alle kategorier ansatte. Lovens § 4 første ledd annet punktum oppstiller et særskilt krav til alder for «ansatte som utøver vaktvirksomhet», dvs. vekterne. Disse må være fylt 18 år.

Det er innehaveren av tillatelsen som selv må kontrollere og vurdere om de ansatte oppfyller lovens vandelskrav.

Med hjemmel i vaktvirksomhetsloven § 6 er det gitt forskrifter. Forskriftenes § 4 bestemmer at det skal kreves uttømmende politiattest når vandelen skal vurderes, lov om strafferegistrering av 11. juni 1971 nr. 52 § 10 nr. 6., jf. forskrifter om strafferegistrering av 20. desember 1974 § 12, pkt. 4 litra e.

Om forståelsen av uttrykket «tilfredsstillende vandel» gir forarbeidene til dagens vaktvirksomhetslov en viss veiledning. Det samme vandelskrav («tilfredsstillende vandel») gjelder også for den som søker om tillatelse til å drive vaktvirksomhet. I forbindelse med dette ble bl.a. følgende uttalt til nåværende vaktvirksomhetslov § 2 i Ot. prp. nr. 84 (1986-87) på side 12:

«Er vedkommende tidligere straffet må det vurderes om forholdet gir grunn til å frykte for misbruk av adgangen til å utøve vaktvirksomhet. Det må vurderes om forholdet etter sin art innebærer en fare for ny kriminalitet i forbindelse med utøvelse av vaktvirksomhet for nettopp denne gjerningsmann. Det må tas hensyn til under hvilke omstendigheter og på hvilken måte forholdet ble forøvet. Det må videre ses hen til gjerningsmannens personlige forhold på gjerningstidspunktet og nå, og om det er førstegangskriminalitet eller gjentakelse, hvor lang tid som er gått siden overtredelsen osv. Dreier det seg om volds- eller vinningskriminalitet må man være svært tilbakeholdne med å gi tillatelse».

I Innst. O. nr. 52 (1987-88) på side 7 ble bl.a. følgende uttalt i forhold til vandelskravet:

«Komiteen mener at kravet om tilfredsstillendeandel må gjelde alle ansatte i vakselskaper og ikke bare for ledelsen og vekterne»....
....«Komiteen forutsetter ikke at det skal kunne dispenseres fra nevnte andelskrav for ansatte i vakselskaper. Forskriftene må derfor ikke åpne for en slik dispensasjonsadgang. Kravet til god andel er imidlertid ikke slik å forstå at enhver liten plett på en persons andel skal disqualifisere vedkommende fra ansettelse i et vakselskap. Det må vurderes om forholdet innebærer noen fare for kriminalitet - særlig volds- og vinningskriminalitet - og/eller brudd på den tillit som ansatte i vakselskaper må ha».

9.3.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Etter utvalgets oppfatning er kravet som i dag stilles til alder hos vekterne tilfredsstillende.

Utvalget har vurdert spørsmål om man burde skjerpe kravene til andel hos ansatte i vakselskaper, slik at det blir stilt krav om plettfri andel. Utvalget har imidlertid kommet til at det ikke er tilstrekkelig grunn til å skjerpe vaktvirksomhetslovens andelskrav. I forhold til dagens lovtekst kan det være grunn til å presisere at kravet til andel bør gjelde alle personer som utfører arbeid eller tjeneste for vakselskapet. Etter utvalgets oppfatning er det ikke grunn til på nytt å fremme forslag om at politiet skal avgi skikkethetserklæring etter den modell som Vakselskapsutvalget la opp til. Utvalget har imidlertid under noen tvil funnet ikke å ville foreslå en løsning som innebærer at andelskontrollen løftes fra det enkelte vakselskap til landsdelspolitimesteren.

Etter utvalgets forslag bør det også være adgang til å innhente uttømmende politiattest under ansettelsesperioden.

Utvalget foreslår at departementet i forskriften til loven uttrykkelig bestemmer at det skal være adgang til å rekvirere slik attest også på et senere stadium i ansettelsesforholdet.

9.3.3 Høringsinstansenes syn

NVL:

«En går imidlertid ut i fra at departementet i samarbeid med partene i arbeidslivet lager klare forskrifter for hvordan ordningen skal praktiseres. Det må i alle tilfelle være et ubetinget krav at det foreligger en personlig rekvisisjon fra den andelsattesten gjelder, før andelsattesten utleveres».

Landsdelspolitikammer Agder/Rogaland:

«Dersom ansatte i vakselskap, herunder også medlemmer av styret, ikke lengre tilfredsstiller kravet til uttømmende andelsattest, bør dette kunne få konsekvenser for vedkommendes tilknytning til ansettelsesforhold i selskapet. Kontroll av andel bør i sin helhet ligge hos politiet. Det blir for tungvint dersom det blir slik at man må til departementet for å få tillatelse til å ta slike saker som er under etterforskning i forbindelse med utstedelse av en attest som skal brukes ved ansettelse i et vakselskap. Se innstillingens side 8,3 nederst om «Såkalt uttømmende politiattest», der bl.a forholdet til ikke avgjorte saker behandles».

Landsdelspolitimesteren for Midt-Norge:

«Vi mener at dette ikke er tilstrekkelig. Gjennom kriminalitetsutviklingen de senere år, har vi sett hvordan en del kriminelle grupperinger har beveget seg mot et mere sofistikert og sikkerhetsbevisst mønster. Det tenkes her i første rekke på kriminelle grupperinger med internasjonalt press,- som enkelte aktuelle motorsykelbander. Disse har etter hvert også rettet sin oppmerksomhet mot lovlige aktiviteter for å kunne samkjøre denne med sin tradisjonelle kriminelle aktivitet»..... «Vi vil derfor foreslå at loven får en tilføyelse i § 2, 3. ledd med et nytt pkt. d)- - ikke medlem av eller har tilhørighet til voldelige eller kriminelle grupperinger eller foreninger».... «Nærværende pkt. d) bør deretter flyttes til et nytt pkt. e). Tilsvarende tilføyelse/endring bør foretas i lovforslagets § 7, 1. ledd. Ved senere tilknytning til slike miljøer, vil man kunne anvende lovforslagets § 6- Tilbakekallelse av tillatelse».

Politimesteren i Rogaland:

«Ut fra lokal erfaring og av hensyn til politiets ressursituasjon, er Politimesteren i Rogaland enig i dette. Sett hen til merknadene til lovutkastets § 7 på side 159 i innstillingen, forutsetter Politimesteren i Rogaland at kontroll av vandelen utføres ved at foretaket innhenter uttømmende politiattest fra lokalt politidistrikt. Politimesteren i Rogaland er også enig i at der må utarbeides retningslinjer sentralt for hva som skal anses for «tilfredsstillende vandel»».

Politimesteren i Oslo:

«Det er viktig at det stilles krav til tilfredsstillende vandel hos såvel foretakets ledelse og styremedlemmer som hos selskapets ansatte. Det understrekes at det bør stilles strenge vandelskrav til den som skal inneha tillatelse til vaktvirksomhet. Vaktvirksomhet innebærer tilsyn med tildels store verdier og følsomme opplysninger, og det er viktig at kunder og publikum så langt det er mulig sikres mot kriminelle elementer som kan oppfatte dette som et attraktivt område»... «Utvalget har videre foreslått at departementet i forskrift til loven bestemmer at det skal være adgang til å innhente vandelsattest også i ansettelsesperioden. Vi er enig i dette forslaget idet vi viser til behovet for å kunne drive etterfølgende kontroll i forhold til de ansatte i vakt selskapene under hele ansettelsesperioden».

9.3.4 Departementets merknader

Departementet mener det er viktig at det stilles krav til tilfredsstillende vandel, såvel hos foretakets ledelse og styremedlemmer som hos selskapets ansatte.

Vaktvirksomhet innebærer tilsyn med tildels store verdier og følsomme opplysninger, og det er viktig at kunder og publikum så langt det er mulig sikres mot kriminelle elementer som kan oppfatte dette som et attraktivt område.

Departementet er enig i forslaget om opprettholdelse av kravet om tilfredsstillende vandel. Når det gjelder hva som ligger i begrepet «tilfredsstillende vandel», kan vises til forarbeidene til den någjeldende vaktvirksomhetslov, som gir en viss veiledning, jf. Ot. prp. nr. 84 (1986-87) side 12 og Innst. O. nr. 52 (1987-88) side 7. Departementet er for øvrig av den oppfatning at det som der er uttalt også er dekkende for hva som fortsatt bør være gjeldende i forhold til krav om «tilfredsstillende vandel». Det må foretas en konkret vurdering av om den ansattes vandel er «tilfredsstillende».

Det kan også vises til Justisdepartementets rundskriv G-4/94 av 7. januar 1994 om utferdigelse av politiattest til annet bruk enn for strafferettspleien - uttømmende politiattest.

Slik dagens regelverk har vært forstått og praktisert, har det for øvrig kun vært krav om vandelsattest ved ansettelse. Dagens regelverk har ikke fanget opp tilfeller hvor vekterne begår kriminalitet under ansettelsesperioden. Med denne bakgrunn ser departementet at det også vil kunne være behov for å kunne foreta etterfølgende kontroll i forhold til de ansatte i vaktelskapene under hele ansettelsesperioden.

Nærmere bestemmelser om vandelskrav og innhenting av dette bør for øvrig kunne reguleres ved forskrift til loven.

Når det gjelder krav om tilfredsstillende vandel og forholdet til EØS-avtalen, vises til kap. 9.14.

9.4 Utdanning

9.4.1 Gjeldende rett

Vaktvirksomhetsforskriften § 5 har nærmere bestemmelser om utdanning av vektere. I forskriftenes § 5 kreves at en vokter («person som utfører vaktjeneste») skal ha gjennomgått 80 timers grunnutdanning innen seks måneder etter at tjenesten er påbegynt. Forskriften angir at utdanningen skal skje «i regi av vedkommende virksomhet», hvilket innebærer at angjeldende vaktelskap selv skal besørge opplæringen av sine ansatte.

Justisdepartementet har i samråd med bransjeorganisasjonene også utgitt et rundskriv (rundskriv G-168/89) til godkjenningsmyndighetene (politimestrene), der det gis anvisning på det krav som må stilles til opplæringsprogrammene for at de skal kunne godkjennes.

9.4.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Det synes å herske en utbredt oppfatning om at dagens krav til utdanning av vektere er utilfredsstillende. Det er også utvalgets mening at det hefter betydelige svakheter ved gjeldende regler om utdanning.

Etter utvalgets oppfatning bør vekterutdanningen i større grad være et offentlig ansvar. Det offentlige ansvaret for vekterutdanningen bør blant annet innebære å utarbeide læreplaner, godkjente læresteder, stille krav til lærekrefter, samt ha ansvaret for opplegg og gjennomføring av offentlig eksamen. Utvalget anbefaler at dette utredes særskilt.

Dette arbeidet vil ta noe tid, og det foreslås derfor at det umiddelbart innføres et obligatorisk 15 timers introduksjonskurs for nyansatte vektere. Kurset må være gjennomgått før vekteren tillates selvstendig arbeid i selskapet. Videre foreslås at det skal utstedes kursbevis, som oppbevares hos selskapet for eventuell kontroll av politiet. Kurset kommer i tillegg til dagens grunnutdanning på 80 timer, hvorav 50 timer er teori og 30 timer er praksis.

Denne opplæringen er det enkelte foretak selv ansvarlig for, og den skal skje senest seks måneder etter påbegynt tjeneste. Utvalget mener at opplæringen i enkelte selskaper på langt nær har vært tilfredsstillende, og at kontrollen med utdanningen har vært minimal.

Utvalget foreslår også at det enkelte selskap pålegges en plikt til å forhåndsmelde undervisningen til grunnutdanningen på 80 timer til politiet. I innmeldingen skal det gis opplysninger om dem som skal delta i undervisningen, de lærekrefter som skal benyttes, og den erfaringsbakgrunn de har.

9.4.3 Høringsinstansenes syn

Politimesteren i Asker og Bærum:

«Selv om vaktelskapene ikke på samme måte er bundet av straffeprosessloven og påtaleinstruks som politiet vil det være nødvendig med en betydelig kompetanseheving innenfor vaktelskapene dersom denne i og for seg uønskede situasjonen skal bli omfattende. En betydelig styrking av ressursituasjonen for politiet, særlig på mannskapssiden, vil være med på å demme opp for dette».

Politimesteren i Halden:

«Men det er antakelig behov for bedre og mer spesialisert utdanning innenfor visse deler av vaktelskapsvirksomheten. De lokale behov forsåvidt vil variere. Jeg mener markedet vil kunne regulere dette, kunder som har særlig behov for at vekterne besitter særlig høy kompetanse vil kunne stille krav om dette overfor leverandøren av tjenestene. Jeg er enig i utvalgets forslag om obligatorisk innføringskurs før den ansatte settes inn i tjenesten, men stiller meg tvilende til om det er nødvendig at disse 15 timene kommer som et tillegg til de 80 timer totalt som etter dagens regler kreves som minimum på opplæringsstid».

LO Service:

«Når det gjelder utdanning påpekes det fra de ansatte at seks månedersfristen for gjennomføring av opplæring bør reduseres til tre måneder. Dette med bakgrunn i det antall sommervikarer eller andre midlertidige ansatte som er i bedriften i kortere perioder. Den foreslåtte fristen kan etter vår oppfatning føre til at disse vekterne ikke får den nødvendige opplæring».... «LO Service mener at det er både riktig og viktig at vekterutdanningen i større grad blir et offentlig ansvar, men at dette arbeidet gjennomføres i dialog med partene i arbeidslivet. Et ankepunkt i forhold til forslagene er om politiet har nødvendig ressurser til å følge opp forslagen, slik at loven og dennes forskrifter kan brukes aktivt.»

Konkurransetilsynet (som har avgitt uttalelse til PSD):

«Konkurransetilsynet vil også påpeke at de forslag til økt opplæring som oppstilles i lovutkastet, vil påføre aktørene større kostnader og dermed kunne heve etableringsbarrierene i markedet for vakttjenester. Konkurransetilsynet ønsker ikke å kommentere hvorvidt det er behov for økt opplæring, men kun å påpeke at innskjerping av slike krav vil kunne øke offentlige tilbyderes konkurransefortrinn dersom disse ikke omfattes av regelverket».

Posten Norge:

«For Posten Norge vil gjennomføring av forslaget føre til en betydelig heving av sikkerhetsnivået, særlig i form av økt sikkerhetsopplæring og opplegg til bakvaksapparat, noe som igjen vil føre til økte sikkerhetsutgifter. Vi stiller imidlertid spørsmålstegn ved om man ikke i stør-

re grad burde differensiere noe på enkelte av sikkerhetskravene ut i fra type og omfang av vakttjenester. Sikter her særlig til minimumskravet til sikkerhetsopplæring».

Barneombudet:

«Vi registrerer at skoleringsaspektet er sterkt vektlagt i det nye forslaget. Dette er positivt og nødvendig. Vi ser det videre som en klar kvalitetssikring at undervisningen innmeldes politiet og at kontrollkompetansen ligger der. Vi vil imidlertid i denne sammenheng presisere at skoleringstilbudet må gi nødvendig basiskunnskap i barnepsykologi og konfliktløsning».

9.4.4 Departementets merknader

Departementet har registrert at utvalget anbefaler særskilt utredning hvorvidt vekterutdanningen i større grad bør være et offentlig ansvar. Departementet viser her til det som er redegjort for under kap.1, der det fremgår at dette spørsmålet ikke vil bli behandlet i denne proposisjonen. Videre at dette er et spørsmål som antas å høre inn under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Justisdepartementet vil derfor ta opp dette spørsmålet særskilt med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Departementets behandling av spørsmålet vedrørende vekterutdanning begrenses således til å gjelde de forslag som utvalget har anbefalt bør innføres umiddelbart. Justisdepartementet finner her å gå inn for å lovregulere at person som skal utføre vaktteneste må gjennomføre godkjent utdanning for vektere. Videre foreslås at nærmere bestemmelser om dette bør kunne gis i forskrifter til loven.

I likhet med utvalget mener departementet at det bør foretas enkelte endringer i vekterutdanningen. Dette utfra de erfaringer man har opparbeidet seg etter at vaktvirksomhetsloven har vært praktisert i ca.10 år. Herunder også sett hen til utvalgets oppfatning om at opplæringen i enkelte selskaper på langt nær synes å ha vært tilfredsstillende, og at kontrollen med utdanningen har vært minimal.

Ut fra dette kan ses som en kvalitetssikring at undervisning innmeldes til politiet og at kontroll av kompetansen ligger der. Departementet er enig i at person som skal utføre vaktteneste må gjennomføre godkjent utdanning for vektere. Når det gjelder nærmere krav til dette og hvordan dette rent praktisk skal gjennomføres, bør dette kunne reguleres i forskrifter til loven.

Når det gjelder vekterutdanning og forholdet til EØS-avtalen, vises til kap. 9.14.

9.5 Bakvaksordning, reaksjonsapparat m.v.

9.5.1 Gjeldende rett

Dagens lovverk stiller ingen spesielle krav til bakvaksapparat hos vaktforetakene. En rekke vaktsselskaper skal imidlertid ha etablert dette.

9.5.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Utvalget finner innledningsvis grunn til å nevne at det tidligere Vaktselskapsutvalget i sin utredning foreslo at det burde stilles krav om etablering av sikkerhetsrutiner i form av en bakvaksordning. Justisdepartementet sluttet seg til Vaktselskapsutvalgets synspunkter om krav til kommunikasjonsutstyr, vaktsentral og bakvakt. Justiskomiteen gikk imidlertid imot å lovfeste krav om dette.

Utvalget antar at kravet til slik bakvaksordning og kommunikasjonsutstyr bør inntas i loven. Den nærmere regulering av kravene til en slik ordning, bør imidlertid skje i forskrifter.

9.5.3 Høringsinstansenes syn

De som uttaler seg om spørsmålet, herunder NVL, støtter forslaget. Det kan vises til følgende uttalelser:

NVL:

«Bransjen er enig om at det bør innføres bakvaksordning for de ansatte. I første rekke er det viktig at de ansatte får kommunikasjonsmidler, og at disse kan benyttes for å komme i kontakt med en sentral».....
«Det har ikke vært reist innvendinger fra noen i bransjen om at slik ordning vil være vanskelig eller kostbar å sette iverk. Dette skyldes i første rekke at kommunikasjonsutstyr er blitt meget rimelig, og at det er en rekke vaktsentraler som allerede har bakvaksordning for mindre selskaper, til en meget beskjeden kostnad. Justiskomiteens (Innst. O. nr. 52 1987-88) vesentlige argumenter mot å innføre en slik bakvaksordning i den nåværende lov, synes derfor ikke lenger å være til stede».

Politimesteren i Halden:

«Jeg er enig at det bør stilles krav om en bakvaksordning for vektere. Mange steder vil den kunne etableres ved et samarbeid med det stedlige politi».

Forsvarsdepartementet:

«Det er også viktig å prioritere sikkerhet, såvel for vekterne selv som for borgerne».....» Av hensyn til vekternes sikkerhet er FD dessuten enig i at det bør være et lovfestet krav om «bakvaksordning».

9.5.4 Departementets merknader

Departementet er enig i krav om at bakvaksordning bør reguleres.

Det er i dag ikke påbudt med en bakvaksordning som sikkerhet for vektere, som utfører vaktoppdrag alene. Mange foretak har i dag slike ordninger, men det finnes selskaper som ikke tilbyr noen form for sikkerhet. Vissheten om at man kan påkalle hjelp i vanskelige situasjoner, er viktig for de ansatte.

Departementet er imidlertid noe i tvil om hvorvidt kravet bør inntas i loven eller om det er tilstrekkelig med bestemmelser om dette i forskrift til loven. Departementet mener etter omstendighetene at selve kravet bør lovreguleres. For øvrig bør nærmere bestemmelser om praktiseringen kunne inntas i forskrift til loven.

9.6 Uniform

9.6.1 Gjeldende rett

Vaktvirksomhetsforskriftenes § 6 inneholder regler om vekternes uniformering. Det fremgår av denne bestemmelsen at personer som utfører vakttjeneste skal bære uniform godkjent av politiet. For øvrig er det gitt hjemmel for at politiet kan gjøre unntak fra regelen om uniformering i særskilte tilfelle.

Det er etter gjeldende regelverk politiet som både på forhånd skal godkjenne et vaktelskaps uniformer og senere kontrollere at selskapenes uniformer ikke endres slik at forveksling med politiet kan skje.

9.6.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Utvalget viser til at problemer knyttet til at vaktelskaperes uniformer i noen tilfelle kan forveksles med politiets uniformer, ofte skyldes at politiet selv enten ikke har vært nøye nok med forhåndsgodkjenningen eller ikke senere har fulgt opp med kontroller og pålegg. Etter utvalgets oppfatning er det ikke dagens regelverk som er for dårlig, men kontrollmyndighetenes egen oppfølging av lovverket som er mangelfullt.

Utvalget finner ikke grunn til å foreslå endringer på dette punkt i gjeldende regler.

Derimot kan det etter utvalgets mening være grunn til å endre forskriftenes bestemmelse om at ordet «vekter» skal være plassert kun på venstre brystside.

Utvalget foreslår at forskriftenes § 6 endres slik at ordet «vekter» kan påsys venstre eller høyre brystside.

9.6.3 Høringsinstansenes syn

Det kan vises til følgende uttalelser:

NVL:

«Bransjen har fra flere hold blitt kritisert for å tilta seg uniformer som til forveksling er like politiets. Bransjen er derfor glad for at utvalget har påpekt at dette vitterlig er politiets eget ansvar ved at uniformene er godkjent, og ved at politiet i enkelte tilfelle har begynt å benytte plagg som lenge har vært bruk i vaktbransjen. Bransjen ser frem mot klarere og mer konsise forskrifter om uniform, men det må ikke bli slik at forskriftene ekskluderer bruk av bestemte farger.»

Landsdelspolitikammer Agder/Rogaland:

«Uniformen må legitimere det selskap som er ansvarlig for utøvelsen av tjenesten. Det forekommer i stadig større grad at mindre registrerte vaktelskaper, etter avtale, benytter uniform/logo til større selskaper som f.eks. Securitas/Falken. Dette er uheldig fordi det gir feil bilde av eierforholdet. Forskriftene bør regulere dette».

Landsdelspolitimesteren for Midt-Norge:

«For å unngå forveksling bør det utarbeides en lovtekst eller klare sentrale føringer som gir mindre rom for forskjellig tolkning/praksis politidistriktene mellom. Foreslår i denne forbindelse at vekteruniformer ikke bør ha en grunn/-hovedfarge som er blå eller svart. Alternativt

foreslås at det etableres et sentralt godkjenningsorgan for å få en enhetlig uniformsvurdering ved hver søknad, parallellt med at saken for øvrig behandles av politiet».

Landsdelspolitikammer Østlandet:

«Landsdelsstaben er enig i at dagens lovverk stort sett er dekkende, men savner forskrifter for å kunne ivareta en lik saksbehandling. Det har derfor vært ønskelig med flere konkrete regler utover at «uniformen ikke må kunne forveksles med politiets uniform». Politiet må i fremtiden legge om rutinene og være mer restriktive, samtidig som det er viktig at vaktelskaper over hele landet får like vurdering og behandling. I denne sammenheng er det nærliggende å spørre om det er mulig å enes om en lik vektuniform for alle vaktelskaper?»

Politimesteren i Gudbrandsdal:

«Etter vår vurdering er tiden inne til å innføre lik uniform for alle vaktelskaper/vektere. Det bør i tilknytning til dette bygges opp spekter av uniformseffekter (bekledning) som knyttes opp mot de enkelte tjenesteformene - for å få en mest mulig ensartet bruk av uniform. Vi er også av den oppfatning at selskapene ikke skal stilles fritt i om vekter skal stå på høyre eller venstre side av uniformen. Forskriften bør klart tilkjennegi både plassering, størrelse på bokstavene og også farge - sett opp mot forslaget om lik uniform og de bekledningsspekter som innføres. Det foreslås røde bokstaver - for å skille mellom statlige etater (politi/toll etc.) og vaktelskaper (dette gjelder også dersom stat eller kommune etc. driver vaktvirksomhet)».

Det kriminalitetsforebyggende råd:

«KRÅD gir også sin tilslutning til at vekterne skal være uniformerte.....».

9.6.4 Departementets merknader

Det har fra flere hold - og kanskje særlig fra politiorganisasjonene - vært reist spørsmål om vektuniformer, og at en del av disse lett kan forveksles med politiets uniformer.

På den ene side vil det kunne være hensiktsmessig med lik uniformering av alle vektere ansatt i vaktelskap, eventuelt nærmere regler for fargevalg og utforming av uniformen. Dette for at uniformen ikke skal kunne forveksles med politiets. På den annen side vil dette reise en del spørsmål om hvilke kriterier som skal legges til grunn. Videre om det reelt sett vil være særskilt behov for slik regulering.

Departementet finner etter en samlet vurdering ikke å foreslå endring av gjeldende regelverk, idet det er politiet som både på forhånd skal godkjenne et vaktelskaps uniformer og senere kontrollere at selskapets uniformer ikke endres slik at forveksling med politiet kan skje. Med denne bakgrunn antas at en innskjerping i forhold til dette vil kunne avhjelpe uklarheter.

Departementet er for øvrig enig med utvalget når det gjelder forslag om at person som utfører vakttjeneste skal bære uniform, herunder at uniformen skal være godkjent av kontroll- og tillatelsesmyndigheten. Videre at uniformen ikke må kunne forveksles med politiets. I særlige tilfelle foreslås at politiet kan gjøre unntak fra regelen om uniformering.

Nærmere regler om vekternes uniformering, bør kunne reguleres i forskrifter til loven.

9.7 Legitimasjon

9.7.1 Gjeldende rett

Vaktvirksomhetsloven § 7 inneholder regler om legitimasjon. Det fremgår av denne bestemmelsen at vekteren må medbringe legitimasjonskortet under tjenesten og at dette skal forevises til politiet ved forlangende.

Det kan også vises til Justisdepartementets rundskriv G-136/89 av 19. september 1989. Av dette fremgår at legitimasjonen bør inneholde navn, fødselsdato, tid og sted for utstedelse, vaktvirksomhetens karakter, foto og foretakets navn.

Etter dagens regler har vekterne ingen plikt til å legitimere seg overfor publikum.

9.7.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Utvalget finner at dagens regelverk stort sett er tilfredsstillende. Utvalget er imidlertid av den oppfatning at vekternes legitimasjonsplikt ikke bare bør gjelde overfor politiet.

Utvalget foreslår at det også etableres en plikt for vektere til å legitimere seg overfor borgere som det er «grepet inn» overfor, når dette forlanges. Dette bør reguleres nærmere i forskriftene.

9.7.3 Høringsinstansenes syn

I høringsomgangen har det fremkommet noen innvendinger i forhold til utvidet plikt for vekterne til å legitimere seg.

Følgende har uttalt seg *mot* utvidet plikt for vekterne til å legitimere seg:
NVL:

«Bransjen reagerer kraftig på at det skal innføres legitimasjonsplikt overfor borgere det er grepet inn overfor. Allerede i dag har vektere betydelige problemer i form av trusler og represalier fra dem det er grepet inn overfor, og det nevnes at ved flere tilfeller er vektere og/eller eiendommene deres skadet»... ..«Dersom kravet om legitimasjonsplikt opprettholdes vil bransjen subsidiært be om at det åpnes adgang for at legitimasjonskortene bare inneholder opplysninger om selskap, stilling og ansettelsesnummer. Atter subsidiært ber bransjen om at det i tilfelle åpnes adgang for at navn på vekteren påføres legitimasjonskortets bakside. Dette er for øvrig også praksis i en rekke selskaper i dag».

LO Service:

«Det er LO Service oppfatning av dette er betenkelig av hensyn til vekterens sikkerhet. Det er LO Service oppfatning at dagens legitimasjonsplikt som kun gjelder overfor politiet må opprettholdes».

Politimesteren i Halden:

«Etter min oppfatning bør dagens regler om vekternes legitimasjonsplikt være tilstrekkelig. Jeg er noe er betenkt over at enhver som vektere griper inn overfor, skal kunne kreve at vekteren oppgir navn».

Landsdelspolitikammer Østlandet:

«Landsdelsstaben er enig i at dagens lovverk stort sett er tilfredsstillende, men savner forskrifter for å kunne ivareta en lik saksbehandling».

Følgende har uttalt seg *for*:

Forsvarsdepartementet:

«Det er også viktig å prioritere sikkerhet, såvel for vekterne selv som for borgerne. Av den grunn vil departementet bl.a. støtte forslagene..... ..samt plikt for vekterne til å legitimere seg overfor borgerne de griper inn overfor».

Det kriminalitetsforebyggende råd:

«KRÅD gir også sin tilslutning til at vekterne skal ha legitimasjonsplikt».

9.7.4 Departementets merknader

Departementet finner dagens regelverk stort sett tilfredsstillende. Departementet er imidlertid enig med utvalget i at person som utfører vaktjeneste skal medbringe legitimasjon, og at legitimasjon skal fremvises for politiet når dette forlanges. Departementet mener for øvrig at vekterne også plikter å legitimere seg overfor person som det er «grepet inn» overfor.

Når det gjelder legitimasjon overfor publikum, må hensikten være å kunne identifisere vedkommende vekter. Et spørsmål vil derfor være hvor mye som bør opplyses. Etter politiinstruksen § 5-4 plikter f.eks. en politimann som hovedregel å opplyse om grad og navn. Tilsvarende bør også kunne gjelde for vektere. Av hensyn til vekternes sikkerhet mener *departementet* at det bør kunne være tilstrekkelig at legitimasjonskortene sikrer muligheten av senere å kunne identifisere vedkommende vekter om nødvendig. Departementet mener at det er tilstrekkelig at legitimasjonskortet eksempelvis inneholder opplysninger om selskap, stilling og ansettelsesnummer, eventuelt navn bare påført legitimasjonskortets bakside.

Nærmere bestemmelser om dette bør kunne reguleres i forskrifter til loven.

9.8 Bruk av hund

9.8.1 Gjeldende rett

I vaktvirksomhetsforskriften § 8 er det gitt nærmere bestemmelser om bruk av hund. Forskriften bestemmer at hund kan benyttes til egenbeskyttelse, og at den som regel skal føres i kort line under bruk. Forskriften gir også anvisning på at vaktelskapet selv skal utarbeide instruks om opplæring, godkjenning og bruk av hund, samt at instruksen skal godkjennes av politiet.

Når det gjelder den form for vaktjeneste som består i at det utplasseres hunder på vaktobjekter, ga Justisdepartementet i Ot.prp. nr. 84 (1986-87 s.10)

- under forberedelsen av vaktvirksomhetsloven - uttrykk for at utplassering av hunder på vaktobjekter er en form for vaktjeneste som det ikke bør være tillatt å tilby. Justiskomiteen (Innst. O. nr. 52 1987-88 s.4) uttalte på sin side at det knytter seg en rekke betenkeligheter til bruk av hund som hjelpemiddel til utførelse av vaktjeneste. Videre at slik hundebruk etter utvalgets oppfatning bør undergis restriksjoner m.h.t. opplæring og godkjenning m.v. Utplassering av hunder på vaktsteder er en form for vaktjeneste som ikke bør være tillatt å tilby.

9.8.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Etter utvalgets oppfatning bør hund kun tillates brukt til egenbeskyttelse av vektere. Det bør være forbudt for vektere å sende hunder på søk eller rundering. Utvalget er også kjent med at et vaktsselskap har markedsført bombe- og narkotikahundetjeneste. Etter utvalgets mening bør det ikke være adgang for private selskaper å selge tjenester av denne art.

I henhold til gjeldende forskrifter skal vedkommende vaktsselskap selv utarbeide en instruks for opplæring, godkjenning m.v. for bruk av hund i tjenesten, og instruksene skal være godkjent av myndigheten som avgjør tillatelsesspørsmålet, dvs. politiet.

Etter utvalgets oppfatning bør det utarbeides en normalinstruks som inneholder visse minimumskrav til godkjenning og opplæring av hunder som skal brukes under utøvelse av vaktvirksomhet. Etter utvalgets mening bør departementet utforme en slik normalinstruks. Dessuten bør instruksene som benyttes av vaktforetaket, innsendes til godkjenningsmyndigheten for kontroll.

Utvalget foreslår at reguleringen av hundebruk tas inn i loven, og det forutsettes at departementet i forskrifter gir nærmere regulering av kravene til instruks m.v.

9.8.3 Høringsinstansenes syn

Noen av høringsinstansene har fremsatt innvendinger i forhold til innskjerping av hundebruken.

Det kan vises til følgende som har uttalt seg *mot* innskjerping:

NVL:

«Bransjen vil kraftig protestere mot at tjenestehund ikke lenger skal tillates»... ..«Bransjen er ikke kjent med at det har vært problemer knyttet til bruk av tjenestehund i rutinemessig tjeneste. Tvert imot kan da en tjenestehund ha stor betydning for både vekterens sikkerhet og for gjennomføringen av oppdraget»... ..«Bransjen kan heller ikke se at det bør nedfelles forbud mot bombe- og narkotikahunder. Bruk av denne type hunder vil utelukkende gjelde rutinemessig, forebyggende søk. Flere vaktsselskaper utfører i dag tjeneste innenfor rammen av dagens lov, hvor søk etter narkotika, medisiner, alkohol, våpen og sprengstoff gjennomføres regelmessig etter oppdragsgivers instruks. Som eksempel kan nevnes såkalt helioporttjeneste, hvor vaktsselskaper er engasjert til å kontrollere personell og bagasje på vei ut til oljeinstallasjonene»... ..«Bransjen er ubetinget enig i at vaktsselskaper ikke skal ha anledning til å rykke ut for å spore narkotika eller bomber på verken hete tips eller mistanke»....» Utvalgets forslag om innskjerping av instruks og opplæring av hund, sammen med kravet om sertifikat, bur-

de være tilstrekkelig til å forhindre at hundene blir til sjenanse for politiets arbeid».

Stor Oslo Sikkerhetstjeneste AS:

«Hva slags hunder mener utvalget vi skal ha. I dag så har Stor Oslo Sikkerhetstjeneste strenge krav til godkjenningsprogram for både Vernehund og Tjenstehund»... ..«Ved å heve nivået til f.eks. vårt godkjenningsprogram, så blir man ikke bare kvitt useriøse aktører, men man kan være til større hjelp for andre, og ikke minst så vil ulykker bli forhindre i langt større grad enn det utvalget legger opp til»...«Videre så vil jeg avslutte med følgende: Det burde på ingen måte være tvil om forhold hvor politiet er representert. De, og de alene avgjør hvilke tiltak som videre skal utføres. Som vaktelskap kan vi bare være et hjelpemiddel for politiet, (eksempelvis at vi er kjent på stedet/bygningen/e etc) og at man i visse tilfeller bruker ressursene til det aktuelle vaktelskap, f.eks. som i vår instruks for hundetjenester».

Følgende har uttalt seg *forinnskjerpning*:

Forsvarsdepartementet:

«Det er også viktig å prioritere sikkerhet, såvel for vekterne selv som for borgerne. Av den grunn vil departementet støtte bl.a. forslagene om ... innskjerpning av bruken av hunder».

Landsdelspolitimesteren for Midt-Norge:

«I politiets hundetjeneste definere kort line til en lengde av ca. 1 meter. For vaktelskapsvirksomhet bør dette være tilsvarende. Lengden på kort line bør fremgå av lovteksten eller forskriftene. Det bør ellers i lovteksten presiseres at vaktelskapenes bruk av hunder må innskjerpes. Det bør ikke gis adgang til å utplassere hunder i vakthold, verken alene eller med periodisk tilsyn. Hundene skal ikke kunne benyttes som søkshunder, verken etter personer, narkotika eller sprengstoff. Hundene skal kun benyttes som egenbeskyttelse for vekteren, og hunden skal alltid føres i kort line».

Politimesteren i Oslo:

«I forhold til bruk av hund støtter vi forslaget om at denne bare skal benyttes til egenbeskyttelse for vekteren og etter dette kun føres i kort line. Videre at det ikke skal være tillatt å utplassere hund uten kontinuerlig tilsyn. Vi viser til at vaktelskapenes bruk av hund til sporing kan medføre, og ved enkelte tilfelle har medført, store etterforskningsmessige problemer for politiet. Videre har feilaktig bruk av hund stort skadepotensial, både i forhold til en eventuell lovovertrøder, men også i forhold til publikum forøvrig».

Statens Dyrehelsetilsyn, Fylkesveterinæren for Oslo, Akershus og Østfold:

«Fylkesveterinæren støtter forslaget, da dette er fornuftig ut fra den situasjonen vakthunder uten ledsager vil kunne utsettes for»... ..«Der som det åpnes for at hunder skal kunne være utplassert på vaktobjekter uten ledsager eller kontinuerlig tilsyn, må det følges opp av detaljerte krav til hvordan disse dyrene skal holdes. Det er et faktum at de faktisk er effektive i forebygging av innbrudd, men uavhengig av det støttes forslaget til lovutvalget».

9.8.4 Departementets merknader

Departementet mener at det kan være grunn til å vurdere hvorvidt det bør foretas innskjerping av reglene om bruk av hund i tjenesten.

Man opererer med to kategorier hunder: vernehunder og tjenestehunder. Vernehunden benyttes bare til egenbeskyttelse av vekteren og holdes alltid i bånd. Tjenestehunden brukes - i tillegg til vern for vekteren - som et hjelpemiddel i tjenesten, bl.a. brukes slike hunder til søk for å oppspore gjerningsmenn ved innbrudd o.l.

Departementet mener at hunder som hovedregel kun skal benyttes som egenbeskyttelse for vekteren, og at hunden alltid skal føres i kort line. Det bør ikke gis adgang til å utplasseres hunder til vakthold, verken alene eller med periodisk tilsyn. I spesielle tilfelle, bør det imidlertid kunne gjøres unntak fra dette, jf. unntaksbestemmelse foreslått i tredje ledd.

Videre mener *departementet* at hundene ikke bør benyttes som søkehunder, verken etter personer, narkotika eller sprengstoff. Vaktselskapenes bruk av hund til sporing kan medføre store etterforskningsmessige problemer for politiet. Videre har feilaktig bruk av hund stort skadepotensiale, både i forhold til en eventuell lovovertreder, men også i forhold til publikum forøvrig.

Departementet mener at det i lovteksten bør presiseres at hund bare kan benyttes til egenbeskyttelse under utførelse av vaktteneste. Hunden skal da føres i kort line. Bruk av hund under vaktteneste skal være godkjent av vedkommende vaktforetak. Vaktforetaket skal utarbeide instruks for utdanning, godkjenning m.v. og bruk av hund.

For øvrig er *departementet* av den oppfatning at det bør tas med en bestemmelse som kan regulere særskilte tilfelle, der det kan være behov for å gjøre unntak fra hovedregelen. Dette som sikkerhetsventil for å kunne fange opp spesielle tilfelle. Når det gjelder hvilke krav som må være til stede for at det foreligger «særlige grunner», mener departementet at dette bør kunne reguleres nærmere i forskrifter til loven. Med denne bakgrunn foreslår departementet at det i bestemmelsen tredje ledd inntas en bestemmelse om at den myndighet som gir tillatelse etter § 3 etter nærmere fastsatte vilkår kan gjøre unntak dersom det foreligger «særlige grunner».

Nærmere bestemmelser om krav til hundebruk bør også kunne reguleres ved forskrifter til loven.

9.9 Våpen

9.9.1 Gjeldende rett

I medhold av lov om skytevåpen og ammunisjon m.v. av 9. juni 1961 nr. 1 (våpenloven) har Justisdepartementet den 25. januar 1963 gitt forskrift om skytevåpen, våpendeler og ammunisjon, jf. sist endret 10.12.99.

Etter forskriften Del I pkt. B kan vaktselskaper gis tillatelse til å erverve og inneha skytevåpen (våpendeler) til bruk av ansatte som på grunn av sitt arbeid har et påtrengende behov for slike våpen. Det gis ikke tillatelse til å inneha våpen som er farligere enn behovet for beskyttelse tilsier.

Det vises videre til bestemmelse om våpen m.v. i forskrift om vaktvirksomhet § 9.

9.9.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Vaktvirksomhetslovutvalget viser til at bæring av skytevåpen/gassvåpen reiser vanskelige spørsmål. Politiet i Norge er til daglig ubevæpnet, og ordre om bruk av våpen må gis av vedkommende politimester i det enkelte tilfelle. Opplæringen av polititjenestemennene har høy kvalitet og det kreves godkjenningsskyting hvert år for den enkelte tjenestemann.

Utvalget har etter en totalvurdering kommet til at vaktelskaper ikke bør ha anledning til å utstyre sine vektere med skytevåpen, hva enten dette gjelder gassvåpen eller skarpe skytevåpen.

Utvalget foreslår at våpenlovens forskrift endres slik at det ikke blir adgang for vaktelskaper til å levere ut skytevåpen til sine ansatte.

Det foreslås ingen endring av vaktelskapenes mulighet til å utstyre sine vektere med køller eller batonger. Det forutsettes at det utarbeides interne instruksjoner og foretas opplæring av vekterne i bruk av batonger/køller og håndjern.

9.9.3 Høringsinstansenes syn

Det vises til at høringsinstanser ikke har fremsatt innvendinger. NVL ønsker i tillegg at adgangen til å erverve teleskopbatong i stål og gassvåpen bør fjernes.

NVL:

«Bransjen er udelt enig i at adgangen til å anskaffe og bruke gassvåpen bør fjernes fra våpenlovens forskrifter»... ..«Det fremkom på samme møte at både politiet og departementet har hatt betydelige problemer med å definere hva en kølle eller batong er. Det ble opplyst at enkelte selskap var gitt tillatelse til å benytte teleskopbatong i stål. Dette er våpen som bransjen ikke ønsker å assosiere seg med, og de bør ubetinget forbys brukt i forbindelse med vaktvirksomhet»... ..«Bransjen ber derfor om at departementet utferdiger forskrifter som entydig definerer hva slags kølle/batong som vaktelskapene skal kunne benytte».

Forsvarsdepartementet:

«Støtter forslaget om å fjerne adgangen til å anskaffe skarpe skytevåpen».

Landsdelspolitikammer Agder/Rogaland:

«Vaktelskapene bør ikke ha anledning til å utstyre sine vektere med annet enn kølle, batong og håndjern. Bruk av disse bør inngå i den årlige rapporten til landsdelspolitimesteren».

Politimesteren i Oslo:

«Vi er også enige med utvalgets forslag til endring i forskriften til våpenloven slik at det ikke lenger blir adgang for vaktelskap til å levere ut skytevåpen til sine ansatte».

Politimesteren i Sør-Varanger:

«For øvrig er vi i det alt vesentlig enig med utvalgets forslag. Dette gjelder særlig utvalgets forslag....., og utvalgets forslag om at vaktelskaper ikke skal ha anledning til å utstyre sine vektere med skytevåpen».

9.9.4 Departementets merknader

Forskriftene til våpenloven åpner i dag for at vaktelskap kan få tillatelse til erverv av skytevåpen, jf. forskrift om skytevåpen, våpendeler og ammunisjon, fastsatt av Justisdepartementet med hjemmel i våpenloven av 9. juni 1961. Det vises til bestemmelse i Del I pkt. B nr. 3 om at vaktelskaper kan gis tillatelse til å erverve og inneha skytevåpen til bruk av ansatte som på grunn av sitt arbeid har et påtrengende behov for slike våpen. Det gis ikke tillatelse til å inneha våpen som er farligere enn behovet for beskyttelse tilsier.

Departementet mener at den adgangen som vaktelskapene i dag har til å anskaffe skarpe skytevåpen bør fjernes. Dette forutsetter at hjemmel i våpenlovgivningen oppheves.

Politiet er som hovedregel ikke bevæpnet under sin daglige tjeneste, og politiet har en meget omfattende og kontinuerlig opplæring. Ordre om bevæpning skal som hovedregel gis av politimesteren eller politimesterens stedfortreder. Håndjern er ikke omfattet av våpenloven. Når tjenesten tilsier det, kan håndjern medbringes for vekternes sikkerhet, jf. forskrift § 9 til vaktvirksomhetsloven. Håndjern kan kun anvendes når vilkårene for private ellers til å utøve en slik tvang overfor andre borgere, er til stede.

Utvalget foreslår ingen endring i vaktelskapenes adgang til å erverve køller og batonger, men det forutsettes egen opplæring og instruks for dette. Departementet vil peke på at det synes å være behov for en nærmere avklaring i forhold til hva slags type kølle/batong som vaktelskapene skal kunne benytte.

Nærmere bestemmelser om dette mener *departementet* bør kunne gis i forskrifter til loven.

9.10 Kontrollen med vaktelskapene

9.10.1 Gjeldende rett

Vaktvirksomhetsloven § 7 lyder slik:

«Den som utøver vaktvirksomhet plikter å gi politiet de opplysninger og den dokumentasjon som er nødvendig for politiets kontroll med at virksomheten drives i samsvar med loven og forskriften». Loven forutsetter altså at politiet skal øve kontroll med at vaktvirksomheten drives i samsvar med loven.

9.10.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Utvalget foreslår at det etableres en rapporteringsordning slik man har i den svenske lovgivningen. Utvalget antar at det vil være hensiktsmessig å utarbeide et standardsskjema til bruk i rapporteringen. Utvalget antar at det i dag ikke er rasjonelt å påby kontroll av alle selskaper innen visse tidsintervaller.

9.10.3 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansene har her ikke fremsatt noen innvendinger.

9.10.4 Departementets merknader

Departementet er enig i forslaget om at selskapene pålegges en plikt til årlig å innsende en rapport («selvangivelse») til godkjenningsmyndigheten. Det vil bedre politiets grunnlag for kontroll med selskapene og styrke myndighetenes kontrollmulighet. Kontrollmyndigheten vil herunder kunne reagere raskere på uregelmessigheter i selskapene. Videre vil man kunne føre kontroll med utviklingen av tjenestetilbudet til vaktelskapene, slik at oppgaver som hører til politiet alene ikke overtas av disse.

9.11 Spørsmål om innføring av tvungen ansvarsforsikring

9.11.1 Gjeldende rett

Dagens regelverk stiller ingen krav om at den som vil utøve vaktvirksomhet skal tegne forsikring eller stille sikkerhet for det ansvar vedkommende kan pådra seg i forbindelse med utøvelse av virksomheten.

Vaktvirksomhetsutvalget foreslo i sin utredning at det burde stilles krav om at selskapene tegnet ansvarsforsikring (NOU 1984:24 s.59). Spørsmålet ble imidlertid ikke berørt i det videre lovarbeid.

9.11.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Utvalget har etter en helhetsvurdering funnet grunn til å foreslå at det innføres et krav om at den som vil utøve vaktvirksomhet, på forhånd må tegne ansvarsforsikring.

Utvalget har vist til at det er en viss tradisjon for å kreve at utøvere av bestemte typer virksomhet stiller sikkerhet for det ansvar de kan pådra seg i forbindelse med virksomheten. Det er vist til tilsvarende krav om tvungen sikkerhetsstillelse/ansvarsforsikring for andre bransjer og yrkesgrupper, henholdsvis eiendomsめglere, advokater, inkassatorer, leger og tannleger.

Utvalget antar at det bør gis detaljerte bestemmelser om kravene til ansvarsforsikring i forskrifter til loven.

9.11.3 Høringsinstansenes syn

Det kan vises til følgende uttalelser:

NVL:

«For ordens skyld vil bransjen peke på at det er stor enighet om utvalgets forslag om å: innføre obligatorisk ansvarsforsikring...».

StorOslo Sikkerhetstjeneste AS:

«Når det gjelder forslag om «tvungen ansvarsforsikring», virker det rimelig søkt å sammenligne et vaktelskap med advokater, leger, tannleger, inkassatorer etc. ref. innstilling fra vaktvirksomhetslovutvalget side 117-120, som i motsetning til et vaktelskap, daglig arbeider med en «trussel» om erstatningsansvar grunnet yrket, og hvor de er helt avhengige av å ha en ansvarsforsikring som kan dekke en eventuell sak de måtte tape».

9.11.4 Departementets merknader

Departementet er enig i forslaget om at det innføres et krav om obligatorisk ansvarsforsikring for foretak som skal utøve vaktvirksomhet. Gjeldende regelverk har intet krav om forsikring. De fleste selskaper har slik forsikring i dag, men utvalget mener at hensynet til kunder og tredjemenn tilsier at et krav om ansvarsforsikring lovfestes.

For øvrig foreslås at departementet kan gi nærmere bestemmelser om krav til ansvarsforsikring i forskrifter til loven.

9.12 Sentralregister over vaktelskaper

9.12.1 Gjeldende rett

I medhold av lov om personregistre m.m av 9. juni 1978 nr. 45 (personregisterloven) § 9 jf. kgl. res. av 21. desember 1979 pkt. 1, har Datatilsynet den 6. mars 1995 gitt Justisdepartementet og politiet konsesjon, til å føre henholdsvis et sentralt register og lokale registre over vaktelskaper.

9.12.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Utvalget antar at det - i tillegg til det sentrale register - bør føres et register som omfatter det enkelte landsdelspolitikammer, og at landsdelspolitimesteren bør ha ansvaret for dette.

Utvalget har foreslått at tillatelsen nå skal gis til foretak, og at styremedlemmer i aksjeselskaper og eiere i ansvarlige selskaper og enkeltmannsforetak skal fylle vilkårene i lovens § 2, bokstav a til e. Registeret over vaktelskaper bør derfor utvides til også å inneholde opplysninger om nevnte persongrupper.

9.12.3 Høringsinstansenes syn

Det kan vises til følgende uttalelse:

Landsdelspolitikammer Østlandet:

«Landsdelspolitikammer Østlandet har en særlig oppgave med å samordne, vedlikeholde og oppdatere det sentrale landsomfattende dataregistret over vaktelskaper. Det er i dag vanskelig å holde dette registret ajour, da vi ikke får inn tilstrekkelige oppdaterte opplysninger fra politidistriktene. Ved å forholde seg til Landsdelspolitimestrene i stedet for 54 politidistrikter, vil dette arbeidet bli vesentlig forenklet».

9.12.4 Departementets merknader

Opprettelsen av EDB-basert sentralregister over vaktelskaper har vært en viktig styrking av myndighetenes muligheter for å øve kontroll med vaktbransjen.

Når det gjelder spørsmål om det i tillegg til det sentrale register også bør føres annet register for godkjenningsmyndigheten, mener departementet at dette er noe man eventuelt får komme tilbake til ved senere bestemmelse.

9.13 Strafferettslig vern for vektere

9.13.1 Gjeldende rett

Spørsmålet om også å gi ansatte i vaktelskaper samme strafferettslig beskyttelse som bl.a. polititjenestemenn, ble nøye drøftet under Stortingets behandling av departementets proposisjon om vaktvirksomhetslov. Resultatet av behandlingen i Stortinget ble at vektere ansatt i private selskaper ikke fikk den strafferettslige beskyttelse som straffeloven § 127 gir offentlige tjenestemenn.

9.13.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Utvalget er kommet til at det ikke er grunnlag for å foreslå endringer i forhold til gjeldende rettstilstand. Vekterne bør ikke omfattes av straffeloven § 127.

9.13.3 Høringsinstansenes syn

Det kan vises til følgende uttalelser:

NVL:

«Arbeidsgiversiden har ytret ønske om at vekterne likestilles med offentlig tjenestemann i relasjon til straffeloven § 127. Det anføres at det ikke er tvilsomt at dette ville ha en allmennpreventiv effekt, og at det ville øke vekterens status og autoritet»... «Bransjen erkjenner imidlertid at et slikt rettsvern kan skape uklare oppfatninger om vekterens status, og om hvorvidt han er i privat eller offentlig tjeneste. Bransjen ber derfor departementet istedenfor å se på muligheten for at det generelt blir straffeskjerpende å begå vold mot personer under utøvelse av yrke».

Politimesteren i Sør-Varanger:

«Videre er vi enig i at det ikke skal foretas en likestilling mellom vektere og offentlige tjenestemenn».

Kriminalitetsforebyggende råd:

«KRÅD gir også sin tilslutning til at vekteren ikke skal ha det særlige strafferettslige vern som gjelder for offentlige tjenestemenn av den grunn som er anført i innstillingen».

9.13.4 Departementets merknader

Departementet kan ikke se at det er grunnlag for å foreslå endringer i forhold til gjeldende rett. Det vil allerede i dag ved domstolens utmåling av straff kunne være et straffeskjerpende moment dersom vold er utført mot en uniformert vekter under utførelse av sin tjeneste.

9.14 Forholdet til EØS-avtalen m.v.

9.14.1 Gjeldende rett

Vaktvirksomhetsloven § 2 annet ledd oppstiller vilkår om at en person må være norsk statsborger (bokstav a) og ha fast bopel i Norge (bokstav b) for å få tillatelse til å drive vaktvirksomhet. Disse vilkårene antas å være i strid med

EØS-avtalens regler om etableringsrett og fri bevegelighet. I vaktvirksomhetsforskriften § 4 oppstilles det krav om at ansatte i vaktforetak må fremlegge uttømmende politiattest i forbindelse med vandelskontroll foretaket skal gjennomføre. Videre krever forskriften § 5 at vekteren innen fastsatte tidsrammer har gjennomgått vekteropplæring. Også disse reglene må tilpasses EØS-avtalen.

I brev av 14. februar 1996 til Justisdepartementet ba utvalget om en vurdering av forholdet mellom vaktvirksomhetslovens bestemmelser og EØS-avtalen. Dette ble besvart ved brev av 26. september 1996 fra Justisdepartementet og det vises til gjengivelse av dette brevet foran i kap.5.

9.14.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

EØS-avtalens regler om etableringsretten og fri bevegelighet innebærer at det ikke er adgang til å ha bestemmelser om vaktvirksomhet som diskriminerer statsborgere i andre EØS-stater. Det er klart at kravet om norsk statsborgerskap (lovens § 2 annet ledd bokstav a) er i strid med EØS-avtalen.

Utvalget har også vist til at Justisdepartementets lovavdeling i sitt notat har vurdert om kravet til fast bopel er i strid med EØS-avtalen. Bl.a. under henvisning til rettsavgjørelser fra EF-domstolen, er det konkludert med at bopel-skravet neppe kan opprettholdes.

Utvalget har under utformingen av sitt utkast til ny bestemmelse om tillatelse (§2) tatt hensyn til ovennevnte.

Lovavdelingen har antatt at vekteryrket er omfattet av Rådsdirektiv 92/51/EØF om godkjenning av yrkeskompetansegivende utdanning. Dette innebærer bl.a. at vaktvirksomhetsforskriftens krav om norsk politiattest (§4) og obligatorisk grunnutdanning (§5) må harmoniseres med EØS-avtalens bestemmelser.

Videre heter det at det må gjøres endringer i forskriftenes §§ 4 og 5. Det må fremgå at statsborgere i andre EØS-stater tilfredsstiller det norske kravet omandel og opplæring ved å legge frem slik dokumentasjon som anvist ovenfor i departementets brev.

9.14.3 Høringsinstansenes syn

Kommunal- og regionaldepartementet (tidligere Kommunal- og arbeidsdepartementet) har fremsatt innsigelser i forhold til forskjellsbehandling mellom EØS-borgere og borgere fra andre stater i forhold til lovforslagets § 2, tredje ledd. De har bl.a. anført at de ikke kan se at det foreligger noen argumentasjon som saklig begrunner at EØS-borgere er å anse som bedre egnet til å drive vaktelskaper enn personer med statsborgerskap i land utenfor EØS-området. Under henvisning til dette mener de at krav til statsborgerskap i § 2, tredje ledd bokstav c strykes som vilkår.

Kommunal- og arbeidsdepartementet (nåværende Kommunal- og regionaldepartementet):

«Vi har videre merknader til lovutkastet § 2 der det stilles som vilkår for å få tillatelse for å utøve eller inngå avtale om vaktvirksomhet, at innehaveren er «statsborger i stat som er part av EØS-avtalen. Forslaget innebærer bortfall av nasjonalitetskravet for EØS-borgere for å sikre at loven står i samsvar med EØS-avtalen. Konsekvensen av dette er at loven hjemler forskjellsbehandling mellom EØS-borgere og bor-

gere fra andre land. Utkastet viser ikke om det er foretatt en vurdering av hvorvidt det foreligger særlige hensyn som tilsier at det er grunn til å opprettholde nasjonalitetskravet overfor andre utenlandske borgere i dette tilfellet. Ut i fra det generelle målet om likebehandling vil vi be om en vurdering av hvorvidt bortfallet av nasjonalitetskravet kan gjelde for alle. For øvrig vises til at lovgivning om vaktvirksomhet i Sverige og Finland ikke stiller krav til nasjonalitet for å kunne få tillatelse til å drive vaktvirksomhet».

9.14.4 Departementets merknader

Det er etter *departementets* syn to ulike EØS-regler som stiller krav til det norske regelverket om vaktvirksomhet, henholdsvis etableringsretten og fri bevegelighet for tjenester, jf. EØS-avtalens artikkel 31-39 og Rådsdirektiv 92/51/EØF om godkjenning av yrkeskompetansegivende utdanning

Etableringsretten og fri bevegelighet for tjenester (EØS- avtalens § 31-39)

Det følger av EØS-loven av 27. november 1992 nr. 109 § 2 jf. § 1 at EØS-avtalen artikkel 31-36 ved motstrid uansett vil gå foran bestemmelsen i vaktvirksomhetsloven og dens forskrifter. Av EØS-avtalen artikkel 31 nr.1 annet ledd følger det at etableringsretten omfatter adgang til å starte og utøve selvstendig næringsvirksomhet «på de vilkår som lovgivningen i etableringsstaten fastsetter for egne borgere». Prinsippet om fri bevegelighet for tjenester er fastsatt i artikkel 36 og 37.

EØS-avtalens regler om etableringsretten og fri bevegelighet innebærer at det ikke er adgang til å ha nasjonale bestemmelser om vaktvirksomhet som diskriminerer statsborgere i andre EØS-stater.

Krav om «norsk statsborgerskap» i loven vil være i strid med EØS-avtalen. Mer uklart er det om også kravet om «fast bopel her i landet» må regnes som forskjellsbehandling p.g.a. nasjonalitet. Det synes å måtte legges til grunn at et krav om bopel i Norge i utgangspunktet vil favorisere norske statsborgere i forhold til borgere i andre EØS-stater. Det avgjørende må være om bopelkravet kan sies å være saklig begrunnet. Avgjørelser fra EF-domstolen gjør at kravet om fast bopel i riket neppe kan opprettholdes i loven. Et krav om fast forretningssted her i landet vil imidlertid ikke i seg selv være i strid med EØS-avtalen.

I likhet med utvalget har departementet ved utformingen av forslaget til ny bestemmelse om tillatelse i lovens § 2, harmonisert bestemmelsen i samsvar med EØS-avtalen, jf. lovforslagets § 2 tredje ledd pkt. c - «er statsborger i stat som er part i EØS-avtalen. Slik departementet ser det, vil denne formulering ikke være i strid med EØS-avtalen.

Departementet vil bemerke at det etter gjeldende vaktvirksomhetslov er krav om norsk statsborgerskap for å utøve eller inngå avtale om vaktvirksomhet, jf. vaktvirksomhetsloven § 2 annet ledd pkt. c. Dette foreslås nå endret til å gjelde borgere av EØS-land. Gjennom dette vil man harmonisere forholdet til EØS-avtalen og man er innenfor et område som gjøre det mulig å kontrollere det krav til vandel som loven forutsetter.

Sett hen til bl.a. *ovenstående* finner departementet å begrense endringen til å gjelde dette.

For ansatte i vakselskap er det ingen krav til statsborgerskap, men man foreslår videreført et vandelskrav.

Nåværende bestemmelse om «har fast bopel her i landet» er for øvrig ikke tatt med i lovteksten til forslaget § 2.

Rådsdirektiv 92/51/EØF om godkjenning av yrkeskompetansegivende utdanning

Departementet (lovavdelingen) har i en tidligere uttalelse til Vaktvirksomhetslovutvalget antatt at vekteryrket er omfattet av Rådsdirektiv 92/51/EØF. Videre er uttalt at kravet i vaktvirksomhetslovens forskrifter om norsk politiattest (§4) og obligatorisk grunnutdanning for vektere (§5) er i strid med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. Bakgrunnen for dette er at Rådsdirektiv 92/51/EØF om godkjenning av yrkeskompetansegivende utdanning kommer til anvendelse. Det har den konsekvens at bestemmelser i norsk rett som ikke harmonerer med Rådsdirektiv 92/51/EØF, må endres.

Kravet i forskriften § 4 om at det skal kreves uttømmende politiattest for vektere kan ikke opprettholdes. Hva som kan kreves fremlagt for å dokumentere tilfredsstillendeandel, følger av Rådsdirektiv 92/51/EØF artikkel 10 nr.1. Statsborgere i en EØS-stat har ifølge denne artikkelen bl.a. rett til å legge frem «dokumenter utstedt av vedkommende myndigheter i hjemstaten eller seneste oppholdsstat, som viser at disse kravene er oppfylt».

Norske myndigheter kan heller ikke lenger forlange at statsborgere i andre EØS-stater uten videre skal pålegges den norske grunnutdanningen for å ha rett til å utføre vaktjeneste, jf. forskriften § 5. Det kreves imidlertid etter Rådsdirektiv 92/51/EØF artikkel 8 for det første at vedkommende er i besittelse av kompetansebevis som kreves i en annen medlemsstat, og dette bevis ble utstedt i en medlemsstat, eller vedkommende kan dokumentere kvalifikasjoner han har tilegnet seg i andre medlemsstater. Og det kreves at beviset eller kvalifikasjonene særlig med hensyn til helse, sikkerhet, miljøvern og forbrukervern gir den samme sikkerhet som kreves ifølge vertslandets lover og forskrifter. Dette siste innebærer at norske myndigheter bl.a. må kunne stille krav til at vektere fra andre EØS-stater har den samme kjennskap til norske rettsregler som norske vektere har fått etter gjennomført grunnutdanning.

Med bakgrunn i ovenstående foreslås at det i forskrifter til loven eventuelt gis nærmere bestemmelser om dette.

9.15 Straff

9.15.1 Gjeldende rett

I henhold til vaktvirksomhetsloven § 8 straffes den som «forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av loven» med bøter eller fengsel i inntil tre måneder.

Lovens § 4 bestemmer at også medvirkning til overtredelse av loven eller forskrifter gitt med hjemmel i loven kan straffes.

Ved vedtakelse av straffeloven § 48 a og § 48 b ble det innført en generell hjemmel for å ilegge foretaksstraff. En overtredelse av vaktvirksomhetsloven

(eller forskrifter gitt med hjemmel i loven) forøvet av en eller flere personer kan således medføre at foretaket straffes.

9.15.2 Vaktvirksomhetslovutvalgets forslag

Etter utvalgets oppfatning er bestemmelsene om straffesanksjoner i dagens lovverk tilstrekkelige.

9.15.3 Høringsinstansenes syn

Straffelovkommisjonen:

«Kommisjonen mener det kan stilles spørsmål ved om det er behov for en slik egen straffebestemmelse i vaktvirksomhetsloven».... «Kommisjonen er av den oppfatning at man generelt bør være tilbakeholden med bruk av straffetrusler»... ..«Når behovet for straffetrusler skal vurderes, bør man således se hen til i hvilken utstrekning etterlevelse av loven kan sikres ved andre virkemidler og sanksjoner»... ..«Kommisjonen vil for øvrig bemerke at spørsmålet om behovet for en slik straffetrussel overhodet ikke er berørt verken i forarbeidene til den nåværende lov om vaktvirksomhet (ot.prp. nr. 84 1986-87) eller i den foreliggende innstillingen fra vaktvirksomhetslovutvalget».

9.15.4 Departementets merknader

Det er i høringsrunden reist spørsmål om behov for en egen straffebestemmelse i vaktvirksomhetsloven, herunder i forhold til i hvilken utstrekning etterlevelse av loven kan sikres ved andre virkemidler eller sanksjoner.

Eksempelvis vil tilbakekall av tillatelsen til å drive vaktvirksomhet kunne være en langt strengere reaksjon enn en mindre straffereaksjon. Tilbakekall vil imidlertid også kunne ramme uskyldige tredjemenn - ansatte og kunder - på en uheldig måte.

Departementet mener for øvrig at det ikke er grunn til å sette seg utover utvalgets vurdering vedrørende bestemmelse om straffesanksjon. Denne sanksjonsmuligheten vil kunne brukes i tillegg til og/eller istedenfor f.eks. tilbakekall av en tillatelse.

10 Grenseoppgangen mellom oppgavene til politiet og vaktelskapene

10.1 Innledning

Debatten om grensedragningen mellom oppgavene til politiet og vaktelskapene dukker opp med jevne mellomrom. Kan det trekkes klare grenser for hva som er henholdsvis politiets og vaktelskapers oppgaver? Vil det være mulig - og ønskelig - å lovregulere denne grensedragningen?

10.2 Tidligere utredninger

For nærmere å belyse grensen mellom hva slags vakthold som må utføres av politiet, og hva som kan utføres av andre, foretok Politirulleutvalget en kasuistisk behandling av spørsmålet, der systematikken var basert på steder der vaktholdet foregår og hva slags interesse som vernes (NOU 1981:35 s. 207-212).

En tilsvarende systematikk ble benyttet av det såkalte Vaktelskapsutvalget i NOU 1984:24 som på enkelte punkter anbefalte et noe større nedslagsfelt for vaktelskapenes virksomhet enn Politirulleutvalget (NOU 1984:24 s. 51-54) og senere politilovutredningen som på enkelte punkter foreslår visse begrensninger på linje med Politirulleutvalget (Politilovutkastet 1991 s. 316-327).

Justisdepartementet ga i Ot. prp. nr. 84 (1986/87) uttrykk for at Vaktelskapets grensedragning var «god og tjenlig». Også Justiskomiteen sa seg «i hovedsak enig» i de avgrensninger utvalget foretok (Innst. O. nr. 52 1987/88).

Senere i motivene til politiloven (Ot. prp. nr. 22 (1994-95)) har departementet fastholdt dette syn og muligens strukket området for vaktelskapenes virksomhet enda noe lengre (Auglend, Mæland, Røsandhaug: Politirett side 854).

Vaktvirksomhetslovutvalget av 1995 har også behandlet grensedragningen mellom de oppgaver som vaktelskapene bør kunne ha og hva som er politioppgaver (Vaktvirksomhetslovutvalgets Innstilling 1997 s. 131-152). (Se nærmere omtale i Auglend, Mæland, Røsandhaug: Politirett side 853-855).

10.3 Vaktvirksomhetslovutvalget

Vaktvirksomhetsutvalget har foretatt en kasuistisk gjennomgang av grensedragningen mellom politiet og vaktelskapenes oppgaver. I den forbindelse har utvalget valgt å se nærmere på hvilke oppgaver som utføres, henholdsvis:

- Vakthold over fast eiendom uten adgang for allmennheten
- Internt vakthold i bedrifter m.v.
- Vakthold over store verdier (pengetransporter, banker, postkontorer mv.)
- Vakthold i forretninger (butikkkontroll)
- Beskyttelse av person (livvaktjeneste)
- Vakthold over fast eiendom med begrenset adgang for allmennheten

- (boligblokker, sykehus o.l.)
- Vakt hold ved kommunikasjonsmidler
- Vakt hold over fast eiendom med fri adgang for allmennheten (parker, badeplasser o.l.)
- Vakt hold i kjøpesentra
- Vakt hold i gågater
- Patruljering over større områder, herunder bomiljøvekteforordningen
- Vakt hold ved offentlig arrangementer
- Utrykningstjenester

Etter sin kasuistiske gjennomgang har for øvrig utvalget ikke funnet det mulig å formulere en lovregel som kan trekke opp helt klare grenser mellom politiets og private vakt selskapers gjøremål.

Utvalget mener at politiloven § 26 om forbud mot privat rettshåndhevelse, fortsatt bør anvendes som skranke for vakt selskapenes virksomhet.

10.4 Høringsinstansenes syn

Med hensyn til uttalelser vedrørende utføring av livvakt tjeneste, vises til det som er gjengitt foran under kap.9.1.4.

For øvrig vises til følgende uttalelser når det gjelder grensedragningen.

Norske Vakt selskapers Landsforening:

«Selv om en kasuistisk gjennomgang og definisjon av vakt selskapenes oppgaver og rammer, kan være nyttig for å klargjøre dagens situasjon, vil den være statisk, og fort bli misvisende eller lite dekkende etter hvert som samfunnet og derved vakt selskapene utvikler seg»...
...«Bransjen mener at grensedragningen mot politiet må gjøres ut fra den enkelte vekters fullmakter, og ikke ut fra de forskjellige type oppgaver han utfører. Ut fra dette vil også vektere innenfor rammen av gjeldende fullmakter kunne, ved passiv tilstedeværelse på offentlig sted, virke konflikt dempende og forebygge straffbare handlinger».

Stor Oslo Sikkerhetstjeneste AS:

«Det burde på ingen måte være tvil om forhold hvor politiet er representert. De og de alene avgjøre hvilke tiltak som videre skal utføres. Som vakt selskap kan vi bare være et hjelpemiddel for politiet, eksempelvis at vi er kjent på stedet/bygningen etc. og at man i visse tilfeller bruker ressursene til det aktuelle vakt selskap, f.eks. som i vår instruks om hundetjeneste».

Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD):

«KRÅD understreker viktigheten å fastholde at kriminalitetsforebygging, først og fremst ved politiet men også ved tverretattlig og frivillig mobilisering, er et offentlig ansvar. Det er imidlertid verken realistisk eller formålstjenlig å ivareta ansvaret gjennom å forhindre eller unødig begrense profesjonell kriminalitetsforebyggende vakt virksomhet».....
«Det aksepteres at grensen mellom politiets kompetanse og oppgaver og den profesjonelle vakt virksomheten, må trekkes på grunnlag av oppgavens art, og at det er vanskelig både å formulere en generell regel og å foreta en kasuistisk avgrensning i loven.»

Landsdelspolitimesteren i Agder/Rogaland:

«Vi er enig i utvalgets forslag om å la politiloven § 26 være skranke for vaktelskapenes virksomhet».

Landsdelspolitimesteren i Midt-Norge:

«Vi er enige i utvalgets konklusjon om at det er vanskelig å formulere en generell bestemmelse som på en klar og utvetydig måte trekker opp grensene mellom vaktelskapenes og politiets gjøremål»... «Etter nøye vurdering synes det naturlig å støtte utvalgets mening i at politiloven § 26, fortsatt anvendes som skranke for private vaktelskapers virksomhet. Det hadde imidlertid vært å foretrekke en egen bestemmelse som tydeligere kunne regulere vekternes eventuelle kontroll av personer/-bruk av makt».

Politimesteren i Oslo:

«Som utvalget finner vi at skranken for vaktelskapenes oppgaver i forhold til politiet bør fortsatt følge av den generelle bestemmelse om forbud mot privat rettshåndhevelse i politiloven § 26. Dette innebærer at det i forbindelse med søknad om tillatelse og etterfølgende kontroll må vurderes konkret hvorvidt den tilbudte tjeneste overskrider denne fullmakt».

Politimesteren i Bergen:

Til vakthold over fast eiendom med fri adgang for allmennheten:

«Offentlig områder som parker, kirkegårder o.l. som er åpen for alle og som i utgangspunktet ikke har «driftsarrangør» for innholdet i objektet, bør åpenbart være politiets ansvar, mens objekter som inneholder aktiviteter hvor driftspersonell er tilstede, peker seg mer naturlig ut som vaktelskapenes objekter».

Til vakthold i gågate:

«Vi tør derfor foreslå at det i forskriftene knyttet til loven - jfr. § 15 - gis forbud mot bruken av ordet «områdevakt» eller andre verbale uttrykksformer som kan være misvisende i forhold til den tjenesten vaktelskapene faktisk kan og vil tilby».

Politimesteren i Sør-Varanger:

«Når det gjelder grensedragningen mellom politiet og vaktelskapenes oppgaver er vi enig i at uttrykking til private boliger og leiligheter ved husbråk og hvor uvedkommende okkuperer eiendom, samt ran og overfallsalarmer, ligger utenfor vaktelskapenes naturlige oppgaver. Det samme gjelder for ordenspatruljering, idet dette er oppgaver som er tillagt politiet alene. Utvalgets oppfatning om at forflytting mellom kontrollobjekter i gågater og over større området ikke er i strid med forbudet om privat rettshåndhevelse, er etter vår oppfatning betenkelig/lite heldig. Det er nok slik at det er en viss prinsipiell forskjell på den ene side å flytte seg mellom kontrollobjekter og på den annen side drive ren ordenspatruljering, men denne forskjellen synes etter vår mening å være svært liten».

Kripos:

«For Kripos er det spesielt interessant å merke seg vurderingene av grensene mellom politiets og vaktelskapenes ansvarsområder. I vårt arbeid i det såkalt ransutvalget har vi bl.a. engasjert oss i tiltak for å styrke vaktholdet av strøk med banker, butikker og postkontorer for å

forebygge ran. Her er bl.a. bruken av vakselskaper et sentralt element. En undergruppe har utredet visse sider ved denne virksomheten. Kan ikke si annet enn at nærværende innstilling og undergruppens utredning harmonerer med hverandre. Går etter dette inn for det forslag til ny lov som er fremmet i innstillingen».

Forsvarsdepartementet:

«FD vil også fremheve viktigheten av at det trekkes en helt klar grense mellom vekternes og politiets oppgaver».

10.5 Departementets syn

Departementet finner grunn til å peke på at opprettholdelse av offentlig ro, orden og sikkerhet er en politioppgave, jf. lov om politiet (politiloven) av 4. august 1995 nr. 53 § 2.

Vakselskapene fyller imidlertid også en viktig funksjon i forhold til å medvirke til å skape sikkerhet og trygghet i samfunnet. I samarbeid med politiet vil de således være et nyttig supplement.

Staten har politimonopol og rettshåndheving i organiserte former er en offentlig oppgave. Dette understrekes ytterligere gjennom forbudet mot privat rettshåndheving i politiloven § 26, første ledd. Overtredelse av forbudet er belagt med straff, jf. politiloven § 30 nr. 5. Ingen andre organer, verken offentlige eller private, kan utøve politimyndighet og ellers drive organisert virksomhet som ligger i kjerneområdet av politiets arbeidsfelt.

Dette utgangspunktet må imidlertid modifieres noe idet siktemålet kun har vært å plassere hovedansvaret for polititjenesten. Det kan bl.a. vises til at visse andre etater er tillagt politimyndighet på saklig avgrensede områder etter særlovgivningen. Videre kan vises til at bestemmelsen heller ikke er til hinder for at borgerne enkeltvis eller i fellesskap treffer tiltak for å beskytte sin eiendoms- eller disposisjonsrett, eller håndhever ro og orden på eget område. Som eksempler på slike tiltak kan nevnes egenvakthold og nabohep. Andres adgang til å drive «privat politiliknende virksomhet» er også nærmere regulert i politiloven § 26 annet ledd.

Spørsmålet er hvorvidt det kan trekkes en grense mot oppgaver som vekterne ikke kan gjøre hensett til politimonopolet i politiloven § 26. Det meste av vakselskapenes og politiets oppgaver er uproblematisk i forhold til grensdragningen. Dette gjelder f.eks. i forhold til vakthold over fast eiendom uten adgang for allmennheten. Slikt vakthold tar sikte på å beskytte privat eiendom, og er i første rekke eiers ansvar, og har således ikke vært en tradisjonell politioppgave. Vekternes oppgave vil være å kontrollere, observere og rapportere. Denne type virksomhet vil ikke representere noe problem i forhold til politiets myndighetsområde. Enkelte oppgaver befinner seg innenfor en gråsoner, og disse gråsonene er viktige å være klar over. En vokter må f.eks. til enhver tid være klar over hvilke begrensninger loven setter for utførelse av det oppdraget vedkommende er satt til å gjøre.

Utgangspunktet er at det bare er politiet som kan håndheve lovregler knyttet til kriminalitetsbekjempelse og opprettholdelse av ro og orden. Det er kun politiet som har lovhjemmel til å benytte fysisk makt i sin tjenesteutøvelse. Politiet er vårt samfunns eneste sivile tvangsmakt med helt klare rammer,

med helt klar lovhjemmel og med omfattende kontrollordninger. Det er derfor viktig å sette søkelyset ikke bare på politiet og politiets utøvelse av fullmakter, men også den virksomheten som grenser opp mot politiet. Dette selv om den tilgrensende virksomheten ikke er hovedvekten av det vaktelskapene gjør.

Vektene i vaktelskaper har ingen særlige lovhjemler som gir dem noen rett til å utøve fysisk makt i sitt arbeid. De er i sin yrkesutøvelse å anse som vanlige privatpersoner i dette henseende, og eventuell maktutøvelse må være hjemlet i nødverge- eller nødrettsbestemmelser. Ved utførelsen av vaktelskapstjenester gjelder således de vanlige regler for privates adgang til å handle overfor personer.

Vektene kan foreta pågripelse av personer som treffes på fersk gjerning eller ferske spor, men eventuell maktanvendelse kan bare ha som formål å hindre vedkommende i å fortsette sin straffbare virksomhet eller hindre vedkommende i å unnsnippe før politiet kommer.

Når det gjelder eksempler på gråsoner, kan nevnes vakttjenester som innebærer «form for tilnærmet patruljering» på større, uavgrensede områder hvor allmennheten har fri adgang. Dette er tjenester som lett kan oppfattes som problematiske i forhold til politiets ansvarsområder. Som eksempler kan nevnes bomiljøvektertjenesten og den tilsynelatende «rene patruljevirkosomhet» som uniformerte vektere utfører i gågater. Dette med bakgrunn i at all patruljering av offentlig område utelukkende skal utføres av politiet.

Slik disse tjenestene utøves i dag, legges til grunn at de i all hovedsak er knyttet til kontrollobjekter på borettslagenes områder eller i butikker. Når oppgaven løses slik, antar departementet - i likhet med Vaktvirksomhetslovutvalget - at de ikke er i strid med forbudet mot privat rettshåndhevelse. Men i det øyeblikk f.eks. handelsstanden eller et borettslag leier inn et vaktelskap til regulær patruljering i området, vil virksomheten lett kunne få et så politilikkende preg, at den ikke bør tillates.

De relativt nylig utviklede tjenestene som består i at vaktelskapene tilbyr utrykning til husbråk i private boliger, samt utrykning etter at det er utløst rans- og overfallsalarmer i butikker, anses å være særlig problematiske i forhold til politioppgavene. Det kan lett oppfattes som et tilbud om å gripe inn i en pågående konflikt som ofte forutsetter maktbruk. Slik inngripen er en klar politioppgave. Husbråksituasjonene er etter sin art slik at vaktelskap ikke bør foreta utrykning til slike. En vekter har uansett ikke noen fullmakt til å ordne opp på stedet.

Private vaktelskap bør heller ikke rykke ut til forretninger der det er utløst rans- eller overfallsalarm, med det formål å gripe inn i situasjonen og løse den.

Videre har man spørsmål i forhold til butikktyster som pågripes i forretninger. Hva kan man gjøre på stedet? Det kan vises til spørsmål vedrørende visitasjon og anholdelse. Her må man hele tiden være på vakt ikke å overskride grensen for hva som er politiets myndighetsoppgaver.

Når det gjelder grensdragningen mellom politiets og vaktelskapenes oppgaver, er *departementet* i det vesentlige enige i den kasuistikk og de synspunkter som Vaktvirksomhetslovutvalget har redegjort for. Det vises imidlertid til departementets merknader foran i kap. 9.1.4 forsåvidt gjelder «såkalt livvakttjenester».

Videre er *departementet* enig med utvalget i at det er vanskelig å trekke opp en klar og utvetydig grense mellom vakselskapers og politiets gjøremål. En slik grensedragnings vil i utgangspunktet være vanskelig dersom reguleringen ikke skal bli kasuistisk og detaljert. Særlig gjelder dette i relasjon til «vakt-hold og patruljering» på steder som er åpne for allmenn ferdsel.

En del kunne kanskje tale for å lovregulere utrykningstjenester. Dette med bakgrunn i at det ville være en fordel der det uttrykkelig fremgår at utrykning ved melding om husbråk, ran, overfall og andre hendelser som kan være farlige eller vanskelige å håndtere, er forbeholdt politiet. En slik regulering bør imidlertid ivaretas gjennom forskrift, der forholdet mellom politi og vakselskap klargjøres. Det må likevel i en viss utstrekning kunne være anledning til å etablere utrykningsordninger for å kontrollere om alarmen er reell.

Departementet finner ikke å ville gå inn for lovregulering av grensedragningen mellom politiets og vakselskapenes oppgaver, verken generelt eller i forhold til enkelte type oppgaver. Den generelle bestemmelse om forbud mot privat rettshåndhevelse i politiloven bør fortsatt anvendes som skranke for vakselskapenes virksomhet.

11 Administrative og økonomiske konsekvenser

11.1 Vaktvirksomhetslovutvalget

Vaktvirksomhetslovutvalget har pekt på at lovforslaget vil medføre administrative og økonomiske konsekvenser for det offentlige. Videre er pekt på at lovforslaget vil medføre administrative og økonomiske konsekvenser for private.

Utvalget har for øvrig funnet det vanskelig å gi helt sikre anslag, men vurderer forslagene til ikke å få særlig store økonomiske eller administrative konsekvenser. Utvalget anslår at de fem landsdelspolitikamrene til sammen må tilføres fem årsverk.

11.2 Høringsinstansenes syn

Politimesteren i Oslo:

«Forslaget vil medføre en økt belastning på landsdelspolitikamrene ved at myndighet til utstedelse av tillatelser samt kontroll blir lagt til disse. Det er derfor viktig å sikre dekning av de kostnader politiet har ved sin befatning med vaktsselskap, det være seg både saksbehandling og kontroll. Det forventes at kostnadene dekkes inn uten å komme i konkurranse med andre, for politiet, prioriterte og ressurskrevende oppgaver».

LO Service:

«Et ankepunkt om politiet har nødvendige ressurser til å følge opp forslagene».

NVL:

«Bakvaksordning - Det har ikke vært reist innvendinger fra noen i bransjen om at slik ordning vil være vanskelig eller kostbar å sette i verk. Dette skyldes i første rekke at kommunikasjonsutstyr er blitt meget rimelig (en går vel ut fra at mobiltelefon skal kunne benyttes), og at det er en rekke vaktsselskaper som allerede har en bakvaksordning for mindre selskaper, til en meget beskjeden kostnad».

11.3 Departementets syn

De foreslåtte endringene i regelverket vil medføre enkelte økonomiske og administrative konsekvenser, både for det offentlige og for det private.

Administrative og økonomiske konsekvenser for det offentlige:

Erfaringen med gjeldende lov har vist at politiet ikke har hatt tilstrekkelig ressurser til å utøve tillatelses- og kontrollfunksjon på en tilfredsstillende måte. Det synes behov for å styrke kontrollfunksjonen i forhold til dagens nivå.

Vaktvirksomhetslovutvalget har beskrevet de administrative og økonomiske konsekvensene av forslaget. Utvalget har imidlertid funnet det vanskelig å gi helt sikre anslag, men vurderer forslagene til ikke å få særlig store økonomiske eller administrative konsekvenser.

Lovforslaget legger opp til styrking av kontrollfunksjonen ut fra dagens nivå. Etter departementets oppfatning vil forslaget kunne medføre noe økte økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige. Det antas herunder at godkjenningsmyndigheten bør tilføres nye stillingshjemler, anslått fra dagens nivå til å utgjøre ca. fem nye stillingshjemler. Man forbeholder seg imidlertid muligheten til å kunne melde behov for noen stillinger utover dette. Dette må også sees i sammenheng med de organisasjonsmessige endringer som er vedtatt ved opprettelsen av Politidirektorat.

Departementet finner for øvrig grunn til å peke på at styrking av kontrollfunksjonen vil medføre økte kostnader. I den forbindelse vil det også oppstå spørsmål om hvorledes denne kostnaden skal dekkes.

Etter gjeldende rett er det hjemmel for å kreve gebyr i forbindelse med tilatelse til å utøve eller inngå avtale om vaktvirksomhet, jf. forskrifter om vaktvirksomhet av 25. august 1989, gitt med hjemmel i lov om vaktvirksomhet av 13. mai 1988 nr.29 § 10.

Departementet mener at det i forbindelse med den økte kontrollfunksjonen også bør gis adgang til å innkreve gebyr overfor vakselskap utover dette, eksempelvis i forbindelse med den foreslåtte innsending av årlig rapportering («selvangivelse») til tillatelses- og kontrollmyndigheten. Herunder sett hen til at denne kontrollvirksomheten også må ses på som en støtte til næringen. Med denne bakgrunn vil departementet foreslå at det i forslaget til ny lov § 15 tas med hjemmel for å ilegge gebyr ved etablering og drift av vaktvirksomhet, og nærmere bestemmelser om dette gis i forskrift til loven.

Det foreslås videre midlertidig å styrke innholdet i vekteropplæringen ved å kreve at det skal gjennomføres obligatoriske introduksjonskurs og at øvrige vekterkurs skal forhåndsinnmeldes til myndighetene. Kontrollfunksjonen i forhold til dette antas også å ville medføre noe økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige.

Departementet finner det for øvrig på nåværende tidspunkt noe vanskelig å beregne hvor mye det nye lovforslaget vil medføre av økte kostnader, utover det som er pekt på ovenfor. Man antar imidlertid at det ikke vil innebære økonomiske konsekvenser av vesentlig betydning. Heller ikke regner departementet med vesentlige administrative konsekvenser.

Administrative og økonomiske konsekvenser for vakselskapsbransjen:

Forslaget vil også medføre administrative og økonomiske konsekvenser for vakselskapene, herunder også offentlige institusjoner som tilbyr vakttjenester til andre. Det kan vises til forslaget om styrking av vekteropplæringen, krav om tvungen ansvarsforsikring og krav om kommunikasjonsutstyr med tilknytning til bemannet sentral.

Videre vises til det som er beskrevet ovenfor med hensyn til illeggelse av gebyr i forbindelse med drift av vaktvirksomhet, som vil få noe betydning i forhold til vakselskapsbransjen.

Forslaget om styrking av vekteropplæring vil eksempelvis ha økonomisk betydning for de selskaper som har egne instruktører og de som kjøper opplæringspakker av eksterne lærevirksomheter. Virkningen vil trolig variere fra selskap til selskap, avhengig av størrelsen.

Det foreslås videre at det innføres et krav om at de foretak som skal utøve vaktvirksomhet må tegne forsikring som dekker det ansvar som pådras under utøvelse av slik virksomhet. Kostnadene vil i første omgang påløpe selskapene. Det antas for øvrig at dette vil kunne dekkes inn ved prisfastsetting av tjenester. Et lovfestet krav om kommunikasjonsutstyr og tilknytning til vakt-sentral antas først og fremst å få konsekvenser for mindre selskaper, idet de fleste selskaper av noen størrelse har slike ordninger i dag. Det antas imidlertid at med de tekniske muligheter som finnes på markedet i dag vil ikke dette bli særlig økonomisk tyngende.

Det pekes for øvrig på at kravet om at også offentlige institusjoner som tilbyr vakttjeneste skal falle inn under lovens krav om godkjenning, utdanning m.v. etter omstendighetene vil kunne få administrative og økonomiske konsekvenser.

12 Spesielle merknader til de enkelte bestemmelser i lovforslaget

Til § 1 Virkeområde

Lovens virkeområde følger i dag av vaktvirksomhetsloven av 13. mai 1988 nr. 29 § 1. Bestemmelsen er en videreføring av denne, med enkelte endringer. Den vesentlige endringen er at også offentlige institusjoner som tilbyr vakt tjeneste omfattes av loven.

Bestemmelsens første ledd angir lovens virkeområde. Loven kommer til anvendelse på ervervsmessig vaktvirksomhet. Det er i bestemmelsen gitt en definisjon av hva som menes med «ervervsmessig vaktvirksomhet», jf. «Med ervervsmessig vaktvirksomhet menes vaktvirksomhet som består i at det utføres vakt tjenester mot vederlag».

Slik lovens saklige virkeområde er definert får loven også anvendelse på ervervsmessig vaktvirksomhet som utføres av offentlige organer mot vederlag. Stat, kommune eller annen offentlig innretning vil omfattes av begrepet «forvaltningsorganer», jf. forvaltningsloven av 10. februar 1967 § 1. At også offentlige institusjoner som tilbyr vakt tjeneste omfattes av loven medfører at disse underlegges de samme kontroll- og kvalitetskrav som private vakt selskap.

I stedet for å benytte betegnelsen «beskyttelse av person» har man i lovforslagets § 1 bokstav d valgt å benytte «ledsagertjeneste», som antas å være en riktigere betegnelse.

Alternativet i vaktvirksomhetsloven fra 1988 § 1 bokstav f, er ikke medtatt i den nye loven.

Det følger av bestemmelsens annet ledd at ikke all utførelse av vakt tjenester mot vederlag omfattes av loven. Vakt oppdrag som utføres «sporadisk og har lite omfang» vil ikke være omfattet. Dette gjelder også i forhold til egen vakthold. Dette er for øvrig en videreføring av gjeldende rett. Alternativet «mot liten godtgjørelse» i vaktvirksomhetsloven fra 1988 er imidlertid nå sløffet.

I § 1 første ledd er de ulike vakt tjenester listet opp:

Bokstav a angir den type vakt tjeneste der personer fører tilsyn med et privat område eller område med adgang for allmennheten. Dette gjelder enten stasjonært eller mobilt vakthold. Bokstav a omfatter også vakthold ved bruk av TV-overvåking, elektronisk overvåking eller når det drives vakthold på annen måte.

Bokstav b nevner kontroll tjenester. Dette omfatter bl.a. kontroll med oppdragsgivers ansatte: sikkerhetskontroller ved lufthavner samt den kontrollvirksomhet som skjer i forbindelse med trafikken til og fra installasjoner i Nordsjøen.

Bokstav c taler om verditransporter. Dette omfatter transport av penger, verdipapirer og edelmetaller.

Bokstav d nevner «ledsagertjenester». Den type tjeneste det her siktes til er «sjåførtjeneste». Dette i motsetning til «beskyttelse av person» som er en politioppgave.

Bokstav e omhandler mottak og behandling av alarmsignaler fra overfalls- eller innbruddsalarmanlegg samt utrykning etter slike signaler.

I § 1 annet ledd fastslås at loven også gjelder ervervsmessig vaktvirksomhet som drives av offentlige institusjoner. Det fastslås at bestemmelsen ikke gjelder nabohjelp eller andre vaktoppdrag som utøves sporadisk og har lite omfang. Videre fastslås at egenvakthold ikke er omfattes av loven.

I § 1 tredje ledd fremgår at Kongen bestemmer i hvilken utstrekning loven skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen.

Til § 2 Tillatelse

Bestemmelser om dette finnes i dag i vaktvirksomhetsloven § 2 og § 4, der nærmere bestemmelser om hvem tillatelse skal gis til og vilkår for dette.

I forhold til krav om norsk statsborgerskap, er det i det nye lovforslaget foretatt endring i forhold til gjeldende rett. I gjeldende rett er det i utgangspunktet krav om norsk statsborgerskap for lederen av vaktsselskap. Dette er nå endret til å omfatte borgere av EØS-land. Dette for å harmonisere forholdet til EØS-avtalen. Det stilles heller ikke lenger krav til bopel. Det vises for øvrig til det som er uttalt under pkt. 9.14.4.

For ansatte i vaktsselskaper stilles det ingen krav til statsborgerskap, men man viderefører krav til vandel. Krav om tilfredsstillende vandel fremgår i dag av vaktvirksomhetslov § 2 (for leder) og § 4 (for ansatte).

Bestemmelsens første ledd inneholder kravet om at den som utøver ervervsmessig vaktvirksomhet eller inngår avtale om å utøve slik vaktvirksomhet skal ha tillatelse til dette. Tillatelse må foreligge før det utøves eller inngås avtale om vaktvirksomhet. Tillatelsen utstedes til foretaket og ikke til fysiske personer.

Det fastslås i bestemmelsens annet ledd at alle foretak som skal drive vaktvirksomhet skal være registrert i Foretaksregisteret før tillatelse gis. Dette innebærer at tillatelsen alltid meddeles et foretak som har fått tildelt et organisasjonsnummer. I bestemmelsens annet ledd oppstilles også krav om at foretaket skal ha fast forretningssted her i riket.

Bestemmelsens tredje ledd oppstiller kravene til innehaver av enpersonsforetak når tillatelse søkes av et slikt foretak. Ervervsmessig vaktvirksomhet som er organisert som enpersonsforetak, må være registrert i Enhetsregisteret før innehaveren kan gis tillatelse. Det vises for øvrig til det som er uttalt under pkt. 9.2.4 om enpersonsforetak, herunder i forhold til krav om tillatelse.

Innehaveren av enpersonsforetaket må være 21 år, ha tilfredsstillende vandel, være borger av EØS-stat, og «for øvrig ikke anses uskikket til å utøve vaktvirksomhet på forsvarlig måte i samsvar med god skikk innenfor bransjen». Med hensyn til krav om tilfredsstillende vandel, vises for øvrig til det som er uttalt under pkt. 9.3.4.

I bestemmelsens fjerde ledd oppstilles kravene til styremedlemmer og deltakere i foretak som er organisert som juridiske personer. Det fremgår at det skal stilles de samme krav som nevnt i tredje ledd til styremedlemmer og deltakere.

Bestemmelsens femte ledd angir at også daglig leder - i de tilfeller foretaket har dette - også skal oppfylle kravene i tredje ledd.

I bestemmelsens sjuende ledd pålegges foretaket å underrette tillatelses- og kontrollmyndigheten i de tilfeller der det skjer endringer i sammensetningen av virksomhetens styre eller deltakere. Det samme gjelder dersom det pekes ut ny daglig leder.

Til § 3 Tillatelses- og kontrollmyndighet

Bestemmelsen gir adgang for departementet i forskrift å fastsette hvem som skal være tillatelses- og kontrollmyndighet og nærmere bestemmelser om dette.

Til § 4 Tillatelsens innhold

Tillatelsens innhold er i dag regulert i vaktvirksomhetsloven § 3, og etter denne bestemmelsen kan det i tillatelsen fastsettes nærmere vilkår for utøvelsen av vaktvirksomhet.

Bestemmelsen fastslår at tillatelse skal gis for bestemte former for vaktvirksomhet; dvs. en eller flere av de typer vaktvirksomhet som er listet opp i § 1 første ledd, bokstav a-e.

Det følger av alminnelig ulovfestet forvaltningsrett at det innenfor visse rammer kan settes vilkår for utøvelse av vaktvirksomhet. Med denne bakgrunn er det ansett overflødig å ha med en egen bestemmelse om dette her.

Til § 5 Bortfall av tillatelse

Bortfall av tillatelse er i dag regulert i vaktvirksomhetsloven § 5.

Bestemmelsen inneholder regler om bortfall av tillatelse. Tillatelsen bortfaller dersom foretaket som tillatelsen er gitt til tas under konkursbehandling. Videre bortfaller tillatelsen dersom innehaver av et enpersonforetak dør. I § 5 annet punktum er det gitt overgangsregler som gir henholdsvis dødsboet og konkursboet rett til å fortsette virksomheten med sikte på avvikling eller overføring av virksomheten til nye eier.

Til § 6 Tilbakekall av tillatelse

Bortfall og tilbakekall av tillatelse er i dag regulert i vaktvirksomhetsloven § 5.

Bestemmelsen angir når en tillatelse kan tilbakekalles.

Til § 7 Krav til ansatte

Krav til ansatte er i dag regulert i vaktvirksomhetsloven § 4.

Bestemmelsen nevner de krav som skal stilles til personer som skal tilsettes i et vaktforetak. Det stilles krav om at enhver som er tilsatt i foretaket, eller for øvrig utfører tjeneste for vaktforetaket, skal ha tilfredsstillende vandel. Kravet om tilfredsstillende vandel for ansatte er en videreføring av gjeldende rett, jf. herunder også det som er bemerket foran om dette under pkt. 9.3.4, med bl.a. henvisning til tidligere forarbeid.

Det er det enkelte foretak som må kontrollere og vurdere vandelen til personer som skal ansettes i foretaket. Det forutsettes at vandelskontrollen skal skje ved at det innhentes såkalt uttømmende politiattest.

I bestemmelsen er også opprettholdt kravet om at vektere må være fylt 18 år. I tredje ledd åpnes det for at departementet ved forskrift kan bestemme at det kan gjøres unntak fra alderskravet. Det vil være nødvendig å gjøre unntak fra alderskravet for personer som er lærlinger under loven om fagopplæring i arbeidslivet.

Til § 8 Krav til utdanning

Krav til utdanning av vektere er i dag regulert i forskrift av 25. august 1989 § 5. Det foreslås nå lovregulert at person som skal utføre vaktteneste må gjennomføre godkjent utdanning.

Nærmere bestemmelser om krav til vekterutdanning kan fastsettes av departementet i forskrift.

Til § 9 Uniform

I dag er kravet til uniformering av vektere regulert i forskrift om vaktvirksomhet § 6. Bestemmelsen om uniform blir nå lovregulert. Nærmere bestemmelser om krav til uniform kan fastsettes av departementet i forskrift.

Til § 10 Legitimasjon

I dag er krav til legitimasjon av vektere regulert i forskrift om vaktvirksomhet § 7. Bestemmelsen om legitimasjon vil nå reguleres i lov.

Bestemmelsen regulerer krav til legitimasjon for vektere. Person som utfører vaktteneste skal medbringe legitimasjon; legitimasjon skal fremvises for politiet når dette forlanges. Videre plikter vekteren å legitimere seg overfor en person som det er «grepet inn» overfor, dersom vedkommende forlanger det.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om krav til legitimasjon.

Til § 11 Bruk av hund

I dag er bruk av hund regulert i forskrift om vaktvirksomhet § 8. Bestemmelse om bruk av hund blir nå lovregulert. Etter departementets mening vil det for øvrig være behov for en viss innskjerping av hundebruken.

Bestemmelsen regulerer bruk av hund under utøvelse av vaktteneste. Det fremgår at hund bare kan benyttes til egenbeskyttelse under utførelse av vaktteneste. Hunden skal føres i kort line.

Bruk av hund skal under utførelse av vaktteneste være godkjent av vedkommende vaktforetak. Det fremgår videre av bestemmelsen at vaktforetaket skal utarbeide instruks for utdanning, godkjenning og bruk av hund.

I tredje ledd er medtatt en unntaksbestemmelse som regulerer «særlige tilfelle». Denne bestemmelsen er ment å være en sikkerhetsventil i forhold til hovedregelen i første ledd. Nærmere bestemmelser om krav til «særlige grunner» vil kunne reguleres av departementet i forskrifter til loven.

Til § 12 Plikt til å tegne forsikring

Etter vaktvirksomhetsloven av 13. mai 1989 nr. 29 er det ingen krav om at den som vil utøve vaktvirksomhet skal tegne forsikring. Plikt til å tegne forsikring vil nå reguleres ved lov.

Bestemmelsen fastslår at det skal gjelde et krav om tvungen ansvarsforsikring for å utøve vaktvirksomhet. Departementet kan for øvrig gi nærmere regler om bestemmelsen.

Til § 13 Krav til kommunikasjonsutstyr

Bestemmelsen er ny i forhold til någjeldende vaktvirksomhetslov. Det kan imidlertid vises til merknader om dette i forarbeid til någjeldende lov.

Bestemmelsen fastslår at vektere som utfører vakttjenester skal være utstyrt med kommunikasjonsutstyr som gjør det mulig for vekteren å kommunisere med en betjent vaktsentral. Det er vaktforetakets plikt å etablere en forvarlig kommunikasjonsordning.

Til § 14 Opplysningsplikt

Bestemmelse om dette finnes i dag i vaktvirksomhetsloven § 7. Bestemmelsens første ledd inneholder regler om opplysningsplikt overfor kontrollmyndighetene. Annet ledd bestemmer at vaktforetaket hvert år, innen utløpet av mars måned skal innsende en rapport til godkjenningsmyndigheten der det redegjøres for virksomheten i foregående år.

Til § 15 Forskrift

Bestemmelsen gir departementet fullmakt til å gi forskrift til gjennomføring av reglene i loven.

Departementet kan i forskrift til loven gi nærmere bestemmelser om gebyr i forbindelse med kontrollvirksomhet, i forhold til etablering og drift av vaktvirksomhet.

Til § 16 Straff

Bestemmelse om dette finnes i dag i vaktvirksomhetslov § 8. Bestemmelsen inneholder lovens straffebestemmelse.

Til § 17 Ikraftsetting

Bestemmelsen angir at Kongen bestemmer når loven trer i kraft.

Videre fremgår at fra samme tid oppheves lov om vaktvirksomhet av 13. mai 1988 nr. 29. Når det gjelder forskrifter som er gitt med hjemmel i denne loven, fremgår for øvrig at disse forblir gjeldende inntil departementet bestemmer noe annet.

Til § 18 Overgangsbestemmelse

Bestemmelsen fastslår at loven fra ikrafttredelsestidspunktet også gjelder for vaktelskaper som har fått tillatelse etter gjeldende vaktvirksomhetslov. Det

fremgår at disse kan drive videre uten å søke om ny tillatelse etter lovforslaget, såfremt tillatelsen ikke strider mot bestemmelser i denne loven.

Justis- og politidepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om vaktvirksomhet.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om vaktvirksomhet i samsvar med et framlagt forslag.

Tilråding fra Justis- og politidepartementet ligger ved.

Forslag til lov om vaktvirksomhet

§ 1 Virkeområde

Loven gjelder for ervervsmessig vaktvirksomhet. Med ervervsmessig vaktvirksomhet forstås i loven her virksomhet som går ut på å utføre vakttjenester mot vederlag. Med vakttjenester forstås tjenester der det ved bruk av personer, TV-overvåking, elektronisk overvåking eller på annen måte:

- a) utføres tilsyn med privat område eller område med adgang for allmennheten,
- b) utføres kontrolltjenester,
- c) utføres verditransporter,
- d) utføres ledsagertjenester, eller
- e) mottas og behandles alarmsignaler fra overfalls- eller innbruddsalarmanlegg eller utrykning etter slike signaler.

Loven gjelder ervervsmessig vaktvirksomhet som drives av private eller forvaltningsorgan. Med forvaltningsorgan forstås i loven her ethvert organ for stat eller kommune. Loven gjelder ikke for egenvakthold, nabohjelp eller andre vaktoppdrag som utøves sporadisk og har lite omfang.

Kongen bestemmer i hvilken utstrekning loven skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen.

§ 2 Tillatelse

Den som utøver ervervsmessig vaktvirksomhet eller inngår avtale om å utøve slik vaktvirksomhet, må ha tillatelse til dette.

Foretaket må være registrert i Foretaksregisteret før tillatelse gis. Foretaket må ha fast forretningssted i riket.

Ervervsmessig vaktvirksomhet som er organisert som enpersonsforetak, må være registrert i Enhetsregisteret før innehaveren kan gis tillatelse. Organisasjonsnummeret må oppgis i søknaden. Innehaveren må dessuten:

- a) være fylt 21 år,
- b) ha tilfredsstillende vandel,
- c) være statsborger i stat som er part i EØSavtalen, og
- d) for øvrig ikke anses uskikket til å utøve vaktvirksomhet på forsvarlig måte i samsvar med god skikk innenfor bransjen.

Tillatelsen kan gis til selskap, stiftelse eller annen sammenslutning når samtlige medlemmer av styret i et aksjeselskap eller annen sammenslutning med begrenset ansvar oppfyller kravene i tredje ledd bokstav a-d, og samtlige fullt ansvarlige deltakere i ansvarlig selskap eller kommandittselskap oppfyller kravene i tredje ledd bokstav a-d.

Dersom foretak som nevnt i tredje og fjerde ledd har daglig leder, må også denne fylle vilkårene i tredje ledd bokstav a-d.

Det kan i særlige tilfeller gjøres unntak fra kravet til alder i tredje ledd bokstav a.

Dersom det skjer endringer i sammensetningen av virksomhetens styre eller deltakere, skal dette meddeles den myndighet som har gitt tillatelsen innen 1 måned etter endringen. Det samme gjelder dersom det er utpekt ny daglig leder.

Departementet kan i forskrift fastsette krav til den som har det daglige ansvaret for ervervsmessig vaktvirksomhet som utøves av et forvaltningsorgan.

§ 3 Tillatelses- og kontrollmyndighet

Departementet kan i forskrift fastsette hvem som skal være tillatelses- og kontrollmyndighet og nærmere bestemmelser om dette.

§ 4 Tillatelsens innhold

Tillatelsen gis for bestemte former for vaktvirksomhet etter § 1 første ledd bokstav a-e.

§ 5 Bortfall av tillatelse

Tillatelsen bortfaller dersom foretaket som tillatelsen er gitt til tas under konkursbehandling, eller dersom innehaveren av enpersonsforetaket dør. Et konkursbo eller dødsbo har rett til å fortsette virksomheten i den utstrekning det finnes hensiktsmessig med sikte på avvikling eller overføring av virksomheten til ny eier, likevel ikke utover 6 måneder uten tillatelse fra myndigheten som er fastsatt i medhold av § 3.

§ 6 Tilbakekall av tillatelse

En tillatelse kan tilbakekalles dersom innehaveren eller ledelsen i det foretaket som har tillatelse, eller noen ansatte i foretaket, har gjort seg skyldig i grov eller gjentatt overtredelse av særskilte vilkår for tillatelsen eller av bestemmelser fastsatt i eller i medhold av loven. Det samme gjelder dersom vilkårene for tillatelse ikke lenger er oppfylt.

§ 7 Krav til ansatte

Den som skal tilsettes i foretak som omfattes av loven må ha tilfredsstillende vandel. Kravet til vandel gjelder enhver som utfører arbeid eller tjeneste for foretaket. Den som skal utføre vakttjenester må dessuten være fylt 18 år.

Foretakets ledelse har plikt til å sørge for at ansatte i foretaket oppfyller kravene i lov og forskrift.

Departementet kan i forskrift bestemme at det kan gjøres unntak fra kravet til alder i første ledd.

§ 8 Krav til utdanning

Den som skal utføre vakttjeneste må gjennomføre godkjent utdanning for vektere.

Departementet kan i forskrift fastsette krav til utdanning.

§ 9 Uniform

Den som utfører vaktjeneste skal bære uniform. Uniformen skal være godkjent av tillatelses- og kontrollmyndigheten. Uniformen skal utformes slik at den ikke kan forveksles med politiets uniform. Tillatelses- og kontrollmyndigheten kan gjøre unntak fra kravet om bruk av uniform under utførelse av spesielle vaktoppdrag når særlige grunner tilsier det.

Departementet kan i forskrift fastsette krav til uniform.

§ 10 Legitimasjon

Den som utfører vaktjeneste skal medbringe legitimasjon. Legitimasjonen skal være utstedt av vedkommende vaktforetak og godkjent av tillatelses- og kontrollmyndigheten. Legitimasjonen skal fremvises for politiet når dette forlanges. Vekteren plikter for øvrig å legitimere seg overfor den person det er grepet inn overfor når dette forlanges av ham eller henne.

Departementet kan i forskrift fastsette krav til legitimasjon.

§ 11 Bruk av hund

Hund kan bare benyttes til egenbeskyttelse under utførelse av vaktjeneste. Hunden skal føres i kort line.

Bruk av hund under utførelse av vaktjeneste skal være godkjent av vaktforetaket. Vaktforetaket skal utarbeide instruks for utdanning, godkjenning og bruk av hund.

Tillatelses- og kontrollmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsen i første ledd dersom det foreligger særlige grunner.

Departementet kan i forskrift fastsette krav til bruk av hund og krav til særlige grunner.

§ 12 Plikt til å tegne forsikring

Foretak som skal utøve vaktvirksomhet må ha en forsikring som dekker det ansvar foretaket kan pådra seg under utøvelse av vaktvirksomheten. Forsikringen må tegnes før virksomheten settes i gang og opprettholdes så lenge den pågår.

Departementet kan gi nærmere regler om forsikringen. Departementet kan ved forskrift frita forvaltningsorganer som driver ervervsmessig vaktvirksomhet fra plikten til å tegne ansvarsforsikring.

§ 13 Krav til kommunikasjonsutstyr

Den som utfører vaktjeneste skal kunne kommunisere med betjent vakt eller alarmsentral mens vaktjenesten utføres. Vaktforetaket er ansvarlig for at det etableres en forsvarlig kommunikasjonsordning.

§ 14 Opplysningsplikt

Foretak som utøver vaktvirksomhet plikter å gi tillatelses- og kontrollmyndigheten de opplysninger og den dokumentasjon som er nødvendig for myn-

dighetens kontroll med at virksomheten drives i samsvar med bestemmelser fastsatt i eller i medhold av loven.

Foretak som utøver vaktvirksomhet skal hvert år innen utløpet av mars måned sende en rapport til tillatelses- og kontrollmyndigheten. I rapporten skal det redegjøres for foretakets virksomhet i foregående år.

§ 15 Forskrift

Departementet kan gi nærmere forskrifter til gjennomføring av loven.

Departementet kan i forskrift bestemme at det skal betales gebyr ved etablering og drift av vaktvirksomhet, og gi nærmere bestemmelser om dette.

§ 16 Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, eller som medvirker hertil, straffes med bøter eller fengsel i inntil 3 måneder.

§ 17 Ikraftsetting

- 1. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.
- 2. Fra samme tid oppheves lov om vaktvirksomhet av 13. mai 1988 nr. 29.
- 3. Forskrifter som er gitt med hjemmel i lov om vaktvirksomhet av 13. mai 1988 nr. 29 forblir gjeldende inntil departementet bestemmer noe annet.

§ 18 Overgangsbestemmelse

Loven gjelder også for den som har fått tillatelse til vaktvirksomhet gitt med hjemmel i lov om vaktvirksomhet av 13. mai 1988 nr. 29. Vedkommende kan fortsette virksomheten uten å søke om ny tillatelse såfremt tillatelsen ikke strider mot bestemmelser i denne lov.
